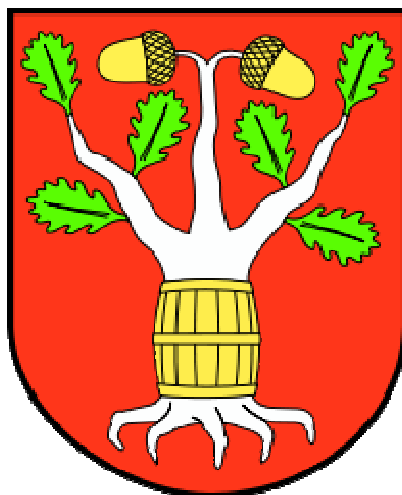

Załącznik do uchwały Nr/2021
Rady Gminy Dębowa Kłoda
z dnia 2021 r.

GMINA DĘBOWA KŁODA

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY DĘBOWA KŁODA
NA LATA 2021-2028**

Dębowa Kłoda 2021

Spis treści

WSTĘP	4
I.WPROWADZENIE	7
1. Podstawy prawne i organizacyjne tworzenia strategii	8
2. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi.....	11
3. Procedura tworzenia strategii.....	16
II.CHARAKTERYSTYKA GMINY DĘBOWA KŁODA.....	18
1. Rys historyczny, położenie i podział gminy	18
2. Sytuacja demograficzna.....	19
III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	25
1. Bezrobocie i ubóstwo	26
2. Edukacja	32
3. Kultura, sport i rekreacja	36
4. Ochrona zdrowia	40
5. Bezpieczeństwo publiczne.....	41
6. Pomoc społeczna.....	45
7. Niepełnosprawność	54
8. Uzależnienia i przemoc w rodzinie	55
9. Ekonomia społeczna.....	61
10. Starzenie się społeczeństwa	63
11. Analiza SWOT	65
12. Podsumowanie diagnozy	71
IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	72
1. Misja i wizja.....	72
2. Cele oraz kierunki działań i harmonogram.....	73
3. Ramy finansowe.....	87
4. Monitoring i ewaluacja wdrażania strategii.....	88
5. Konsultacje społeczne	89
6. Prognoza zmian.....	89
V. UWAGI KOŃCOWE	92
VI.SPIS RYCYN I TABEL	93

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do integracji społecznej.

Tak rozumiana polityka społeczna obejmuje zagadnienia z dziedziny zatrudnienia, edukacji, kultury, rekreacji, ochrony zdrowia oraz zabezpieczenia potrzeb materialnych i mieszkaniowych. Jej odzwierciedlenie stanowi Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021-2028, która, choć umiejscowiona ściśle w zadaniach i kompetencjach samorządu gminy, odnosi się do różnych aspektów funkcjonowania społeczności lokalnej.

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi wyzwanie dla samorządu gminy, a w szczególności dla podmiotów, które będą wdrażały poszczególne jej działania. Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, dlatego konieczne jest strategiczne podejście do problematyki polityki społecznej. Jakkolwiek planowanie strategiczne zwykle jest obarczone trudnościami oraz ryzykiem związanym ze zmiennością i dynamiką zjawisk oraz procesów społecznych, to niniejszy dokument był opracowany w warunkach wyjątkowej niepewności z uwagi na sytuację, której na tak dużą skalę nasze społeczeństwo wcześniej nie doświadczyło.

Ogłoszony na początku 2020 roku stan pandemii wirusa SARS-CoV-2 wiązał się z ograniczeniem działalności gospodarczej, zmniejszeniem zakresu lub wyłączeniem funkcjonowania instytucji i zakładów pracy oraz izolacją społeczną. Trudno dziś prognozować skutki izolacji społecznej, pogłębienia wewnętrznych problemów z uwagi na pozostawanie w domach oraz pogorszenie sytuacji zawodowej i społecznej ludności. Z tego względu strategia opracowywana w warunkach dużej niepewności, oparta została na danych, informacjach i prognozach dostępnych w okresie jej przygotowywania, natomiast pozwala na

elastyczność działania oraz dokonanie modyfikacji w przypadku, gdy sytuacja ulegnie zmianie lub okaże się nieprzystająca do prognoz.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2028 stanowi kontynuację opracowanej przez Gminę Dębowa Kłoda strategii, której zakres obowiązywania obejmował lata 2008-2020 a której zamierzenia w większości przypadków udało się zrealizować.

Podjęte działania przyczyniły się do wzrostu roli pomocy społecznej w gminie Dębowa Kłoda a osiągnięcie celów strategii umożliwiło rozwój infrastruktury socjalnej, dostosowanie placówek do wymaganych standardów, wpłynęły one również na zwiększenie aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy oraz rozwój usług społecznych.

Opracowany dokument ma charakter strategiczny i został przygotowany na lata 2021 - 2028. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda jest zgodna z założeniami dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym odnoszącymi się do polityki społecznej. Niniejszy dokument strategiczny umożliwi ubieganie się o środki zewnętrzne oraz będzie materiałem wyjściowym do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Dotychczasowe doświadczenie pokazuje, że budowanie Strategii wymaga dużego wysiłku i niezwykle ważna jest tu zasada partnerstwa wskazująca na potrzebę zaangażowania lokalnych podmiotów aktywnie działających na rzecz rozwiązywania różnych problemów społecznych, które wykonują zadania w sposób profesjonalny zgodnie z zasadą efektywności koncentrując i łącząc swoje najlepsze zasoby.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2028 pomimo obowiązującego stanu pandemii poddana została szerokim konsultacjom społecznym, co pozwoliło na uzyskanie akceptacji społecznej dotyczącej głównych celów strategicznych odpowiadających na lokalne potrzeby.

Reasumując Strategia na lata 2021 – 2028 posiada cechy kluczowe dla programowania strategicznego: wielowymiarowy charakter, bowiem dotyczy problemów społecznych trudnych do rozwiązania odczuwanych przez duże grupy szczególnie zagrożone, spójność między celami w powiązaniu z innymi celami, horyzontalność w odniesieniu do różnych sektorów w powiązaniu z edukacją, opieką zdrowotną, bezpieczeństwem publicznym oraz podejście systemowe dostosowane do zmieniających się warunków w otoczeniu. Dzięki

ewaluowaniu i monitorowaniu działań uzyskana zostanie kontrola nad jakością osiągniętych rezultatów.

Niniejsza strategia składa się z sześciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe. Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz obraz sytuacji demograficznej. Trzecia część zawiera diagnozę sytuacji społecznej w Gminie Dębowa Kłoda przygotowaną w oparciu o dane statystyczne pozyskane z instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej na terenie gminy oraz w wyniku przeprowadzonego badania ankietowego wśród społeczności lokalnej. W czwartej programowej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja i wizja, cele strategiczne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie obowiązywania dokumentu, zostali wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania działań, ramy finansowe i harmonogram realizacji wyznaczonych kierunków działań oraz prognoza zmian w oparciu o określone wskaźniki. W czwartej części zawarto również informacje na temat sposobu realizacji strategii oraz prowadzenia monitoringu przy wykorzystaniu opracowanych wskaźników. Piąta część zawiera uwagi końcowe a szósta część spis rycin i tabel zamieszczonych w dokumencie.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji a także przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, mieszkańcy gminy oraz eksperci. Nad całością prac czuwał powołany przez Wójta Gminy Dębowa Kłoda zespół ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021-2028.

I. WPROWADZENIE

Za nadzór nad opracowaniem Strategii oraz jego monitoring, ewaluację i aktualizację odpowiedzialny jest Zespół ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021- 2028 powołany Zarządzeniem Nr 40/21 Wójta Gminy Dębowa Kłoda z dnia 8 października 2021 r. w składzie:

1. Jadwiga Chwedyna- Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie
2. Jerzy Krępski- Sekretarz Urzędu Gminy Dębowa Kłoda
3. Jolanta Antoniuk- Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego
4. Bartłomiej Gogłuska- Radny Gminy Dębowa Kłoda
5. Joanna Gomółka- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Dębowa Kłoda
6. Bożena Pawłowska- Urząd Gminy Dębowa Kłoda
7. Aneta Szyszkowska- Urząd Gminy Dębowa Kłoda
8. Łucja Furmaniuk-Dyrektor Szkoły Podstawowej w Dębowej Kłodzie
9. Renata Tchorz- Dyrektor Szkoły Podstawowej w Kodeńcu
10. Anna Walczyna- Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury Dębowa Kłoda
11. Grażyna Ostapiuk- NZOZ Dębowa Kłoda
12. Paweł Socha- KPP Parczew
13. Grażyna Dąbrowska- Stowarzyszenie Perły Chmielowa
14. Anna Kubicka- KGW Stępków

Pracom powołanego Zespołu przewodniczyła Pani Jadwiga Chwedyna- Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie.

Przy opracowaniu Strategii przyjęto model konsultacji społecznej, polegający pomimo trwającej sytuacji epidemicznej na możliwie szerokim udziale władz i społeczności lokalnej w pracach nad strategią. Podczas spotkań warsztatowych Zespół dokonał diagnozy problemów społecznych, wypracował koncepcję dokumentu, określił metody przygotowania materiału oraz tryb sporządzenia analizy SWOT, w trakcie prac akceptował i przekazywał także dane diagnostyczne. Wypracował również misję, cel główny oraz podstawową siatkę celów strategicznych i operacyjnych, wreszcie zatwierdził zaproponowane wskaźniki oraz system monitorowania dokumentu.

Przy opracowaniu celów strategicznych wzięto pod uwagę zarówno zasadnicze problemy występujące na terenie Gminy Dębowa Kłoda jak i interesariuszy wymagających szczególnego wsparcia. Zmiany zachodzące w życiu społecznym, nowe zjawiska społeczne, złożoność problemów, powodują, że Strategia ma charakter dokumentu otwartego

i poddawana będzie okresowej ewaluacji, w celu jej dostosowania do aktualnych i rzeczywistych potrzeb.

1. Podstawy prawne i organizacyjne tworzenia strategii

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej jest dokumentem uwarunkowanym prawnie.

Konieczność uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przez samorząd gminny reguluje ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1876.). Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Powyższe kwestie reguluje również art.16b ustawy o pomocy społecznej, który wskazuje, iż gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych zawierającą w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian
 - b) kierunków niezbędnych działań
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych
 - d) wskaźników realizacji działań.

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej koordynuje realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, 1834) stanowi w art. 7, że do gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym m.in. sprawy z zakresu ochrony zdrowia, pomocy społecznej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, edukacji publicznej, polityki prorodzinnej, kultury fizycznej i rekreacji. Strategie rozwiązywania problemów społecznych winny być przyjmowane do realizacji w drodze uchwały rady gminy.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy

w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 573, 1981), która określa zadania państwa i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wielowymiarowego wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159, 1006, 1981) określa zakres wsparcia dla dziecka i rodziny w szczególności doświadczających trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, 1162, 1621) określa zadania państwa w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, które realizowane są poprzez instytucje rynku pracy, działające w celu pełnego i produktywnego zatrudnienia, wzmocnienia integracji oraz solidarności społecznej, zwiększenia mobilności na rynku pracy.

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 176) stwarza szanse na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Kładzie nacisk na aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem, marginalizowanych zawodowo i społecznie oraz wspieranie zatrudnienia tych właśnie grup. Ustawa swoim zasięgiem obejmuje szczególnie osoby nieposiadające własnych dochodów, bezdomne, uczestniczące w procesie wychodzenia z bezdomności, uzależnione od różnych substancji i pozostające w procesie leczenia, osoby opuszczające zakłady karne oraz uchodźców. Do popularnych form pomocy udzielanych w ramach ustawy należy zaliczyć uczestnictwo w centrach integracji społecznej, klubach integracji społecznej oraz wspieranie zatrudniania socjalnego.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (tekst jedn.: Dz. U. 2020 poz. 2085) określa zasady działania spółdzielni socjalnych, których przedmiotem działalności jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków spółdzielni na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji jej członków tj. odbudowywanie i podtrzymywanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy oraz zamieszkania lub pobytu, oraz zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1119) oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (tekst jedn.: Dz. U. 2020 poz. 2050) reguluje zadania

jednostek samorządu terytorialnego w zakresie odpowiedniego kształtowania polityki społecznej, leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych od alkoholu lub środków psychoaktywnych czy prowadzenia działalności wychowawczej i informacyjnej.

Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 roku o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 508, z 2021 r. poz. 11, 223) określa zasady udzielania dopłat finansowego wsparcia podmiotom realizującym przedsięwzięcia polegające na tworzeniu zasobu lokali socjalnych, mieszkań chronionych a także noclegowni i domów dla bezdomnych.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z 2021 r. poz. 1038, 1243, 1535) reguluje prowadzenie działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, tryb, zasady i formy zlecenia realizacji zadań publicznych przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym, uzyskiwanie przez organizacje statusu organizacji pożytku publicznego oraz nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego, a także warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz tak ważne z punktu widzenia strategii kwestie dotyczące konsultowania projektów dokumentów.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 111, z 2021 r. poz. 1162, 1981, 2105) określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.

Ustawa o dodatkach mieszkaniowych z dnia 21 czerwca 2001 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 11) reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach.

Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 2407, z 2021 r. poz. 1162, 1981) określająca warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1329). Ustawa ta określa uprawnienia kobiet w ciąży i rodzin do wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny.

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (tekst jedn.: Dz. U. 2020 poz. 1297) regulująca zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1285, 1292, 1559, 1773, 1834,

1981, 2105, 2120) oraz ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 423, 432, 619, 1621, 1834, 1981).

Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1744) określająca zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny, zwanej dalej „Kartą”, sposób przyznawania im uprawnień oraz sposób realizacji i finansowania zadań wynikających z ustawy

Powyżej wymieniono jedynie kluczowe akty prawne, które w dużej mierze regulują obszar działalności gminy w zakresie polityki społecznej jednak nie jest to katalog zamknięty i podczas realizacji postanowień strategii niezbędne będzie odwołanie się do innych aktów prawnych między innymi z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia itd.

Poza prawodawstwem krajowym istotne są również europejskie dokumenty sankcjonujące tworzenie i wdrażanie strategii rozwiązywania problemów społecznych. Prawo wspólnotowe nie ingeruje bezpośrednio w systemowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej obowiązujące w państwach członkowskich, funkcjonuje jednak polityka społeczna Unii Europejskiej koordynująca narodowe polityki społeczne w zakresie koniecznym z punktu widzenia funkcjonowania wspólnego rynku.

2. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021-2028 jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Cele Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2028 są spójne z następującymi dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim:

- **Agendą na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030**, przyjętą w dniu 25 września 2015 roku przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych, która stanowi plan transformacji w dziedzinach o kluczowym znaczeniu dla ludzkości, tj.: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój i partnerstwo. Ma ona na celu wyeliminowanie ubóstwa i głodu, ochronę planety przed degradacją oraz podejmowanie pilnych działań w zakresie zmian klimatu; zapewnienie wszystkim ludziom możliwości korzystania z dobrodziejstw dostatniego i satysfakcjonującego życia oraz to, aby postęp gospodarczy, społeczny i technologiczny przebiegał w zgodzie z naturą; wspieranie pokojowego, sprawiedliwego

i inkluzywnego społeczeństwa, wolnego od lęku i przemocy oraz mobilizowanie środków do wdrożenia Agendy 2030 przy udziale wszystkich krajów, interesariuszy i obywateli. W ramach Agendy określono 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. Z punktu widzenia polityki społecznej istotne są cele odnoszące się do eliminacji ubóstwa i głodu, zapewnienia wszystkim ludziom zdrowego życia oraz edukację wysokiej jakości, osiągnięcia równości płci, uczynienia miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi i stabilnymi, a także budowy na wszystkich szczeblach skutecznych i odpowiedzialnych instytucji, sprzyjających włączeniu społecznemu. Wiodącą siłą, która doprowadziła do przyjęcia Agendy 2030 była Unia Europejska. Obecnie na jej szczeblu trwa debata nad strategią działań w kierunku zrównoważonej Europy. Europa 2030 będzie stanowić odpowiedź na pilne wyzwania stanowiące zagrożenie dla społeczeństwa, dobrobytu gospodarczego i środowiska naturalnego.

- Założeniami do *Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027*, które są elementem prac nad Umową Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych dla interwencji finansowanych przez Europejskie Fundusze Inwestycyjne i Strukturalne w latach 2021-2027. Dokument zawiera m.in. wyzwania i cele rozwojowe kraju, w tym diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, cele rozwojowe kraju w perspektywie do roku 2030, opis podejścia terytorialnego oraz matrycę potrzeb na lata 2021-2027 oraz uzasadnienie wyboru realizacji 5 celów Polityki Spójności na lata 2021-2027: 1. Bardziej inteligentna Europa, 2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskomisyjna Europa, 3. Lepiej połączona Europa, 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, 5. Europa bliżej obywateli). Dokument obejmuje również opis warunków podstawowych, których spełnienie determinuje możliwość uruchomienia środków w poszczególnych celach polityki w kolejnej perspektywie, opis mechanizmów koordynacji i komplementarności polityki spójności z innymi politykami Unii Europejskiej, tj. Wspólną Polityką Rolną i Wspólną Polityką Rybołówstwa oraz instrumentami finansowanymi z Unii Europejskiej, tj. programami zarządzanymi centralnie przez Komisję Europejską, zarys finansowania programów operacyjnych w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, katalog programów operacyjnych w Polsce w latach 2021-2027 oraz opis systemu instytucjonalnego służącego realizacji Umowy Partnerstwa. W latach 2021-2027 w ramach Polityki Spójności możliwe będzie finansowanie przedsięwzięć ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego+ i Funduszu Spójności. Proponowane programy operacyjne obejmują: program operacyjny w zakresie infrastruktury transportu, energetyki i środowiska, zdrowia, kultury, nauki i edukacji oraz spraw społecznych, program(-y) operacyjny(-ne) w zakresie badań,

rozwoju oraz innowacyjności oraz rozwoju cyfrowego, program operacyjny w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, program operacyjny w zakresie województw wschodniej Polski, program operacyjny w zakresie wspierania regionów z deficytem/obszarów słabszych gospodarczo, program operacyjny Pomoc Techniczna oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. W okresie programowania 2021-2027 zaproponowano również nowe rozwiązanie w postaci Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, którego zadaniem ma być wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych związanych z odejściem od węgla i zaadoptowanie się do nowych warunków.

Cele Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2028 są spójne z następującymi dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym:

- ***Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.*** Głównym celem tego dokumentu jest poprawa jakości życia polskich obywateli. Jego osiągnięcie będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach: konkurencyjności i innowacyjności; równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa. W 2017 roku Rada Ministrów przyjęła także *Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* stanowiącą aktualizację *Strategii Rozwoju Kraju 2020*. Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym, przedstawiając nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Główny cel Strategii stanowi „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Jest on realizowany poprzez cele szczegółowe, takie jak: Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna); Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).
- ***Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030***, która jest podstawowym dokumentem

strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

- ***Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu.***

Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030 (projekt z dnia 19 listopada 2020 r.), którego głównym celem jest wsparcie i inkluzja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wzrost spójności społecznej. Określone na podstawie diagnozy priorytety i działania koncentrują się na obszarach: przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, przeciwdziałania bezdomności, rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej, wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

- ***Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.***

Celem głównym Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Dokument zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. Wskazano 8 obszarów priorytetowych Strategii, tj. Niezależne życie; Dostępność; Edukacja; Praca; Warunki życia i ochrona socjalna; Zdrowie; Budowanie świadomości; Koordynacja.

- ***Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 –***

celem głównym programu jest: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.

- ***Polityką społeczną wobec osób starszych 2030.***

Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność, uwzględniającą szczególne rozwiązania we wszystkich najważniejszych sferach życia osób starszych, m.in. w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia, aktywności społecznej, zawodowej itp., a także dostosowania infrastruktury do potrzeb i możliwości takich osób.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021-2028 jest również zgodna z dokumentami strategicznymi szczebla regionalnego a w szczególności ze:

- ***Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.***

Dokument Strategii opiera się na zmianie podejścia do programowania rozwoju województwa lubelskiego, w którym przyjęto model zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju. Określona w Strategii wizja rozwoju oraz cele strategiczne wynikają z rozpoznania najważniejszych wyzwań, potrzeb i oczekiwań mieszkańców regionu. Fundamentalnym wyzwaniem w tym zakresie jest rozwój zrównoważony terytorialnie, skoncentrowany na wykorzystywaniu lokalnych i regionalnych potencjałów, wzmocnieniu specjalizacji regionalnych oraz wspieraniu innowacji i wykorzystaniu potencjału nauki. Kluczowym zadaniem jest optymalne wykorzystanie potencjału rolniczego, rozwoju miast, poprawy jakości życia oraz poprawa konkurencyjności w otoczeniu krajowym i międzynarodowym.

Zmierzenie się ze wskazanymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku wyzwaniami będzie możliwe poprzez realizację kompleksowych działań na wielu płaszczyznach życia społeczno-gospodarczego. W szczególności dotyczyć to będzie poprawy jakości życia mieszkańców, wzmocnienia roli województwa lubelskiego w relacjach transgranicznych i międzynarodowych, podnoszenia konkurencyjności gospodarki i integracji wewnętrznej regionu.

- ***Strategią Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030.***

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030 jest dokumentem samorządu województwa ukierunkowanym na realizację polityki rozwoju województwa w zakresie wspierania i prowadzenie działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Ma charakter dokumentu regionalnego. Taka relacja pozwala na przygotowanie na poziomie gmin i powiatów wielu dokumentów strategicznych i projektów, które umożliwią będą aplikowanie przez podmioty społeczne i samorządowe o różne formy

wsparcia, w tym finansowe, na realizację lokalnych inicjatyw z zakresu włączenia społecznego. Znaczenie Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030 w systemie polityk publicznych wzmacnia jej związek ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Działania podejmowane na rzecz społeczności lokalnej wynikające ze zdiagnozowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda problemów społecznych będą uzupełnieniem obszarów tematyczne zawarte w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego.

Ponadto założenia Strategii są koherentne z dokumentami strategicznymi szczebla lokalnego a przede wszystkim ze **Strategią Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2015-2020** w obszarze celów strategicznych i operacyjnych dotyczących sfery społecznej i gospodarczej, która ma służyć harmonijnemu rozwojowi Gminy Dębowa Kłoda, poprawie jakości życia jej mieszkańców, zapewnieniu równego dostępu do oferowanych dóbr i usług. Ponadto cele i działania Strategii uwzględniają założenia określone w szczegółowych gminnych programach dotyczących sfery polityki społecznej takich jak:

- *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 r.* (uchwalany na każdy rok budżetowy)
- *Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 r.* (uchwalany na każdy rok budżetowy)
- *Roczny Program współpracy Gminy Dębowa Kłoda z organizacjami na 2021 rok* (uchwalany na każdy rok budżetowy)
- *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Dębowa Kłoda* (na dzień przyjęcia strategii będący w aktualizacji)

Na zadowolenie mieszkańców w dużym stopniu wpływa dostęp do edukacji, instytucji i usług pomocowych, rynku pracy, świadczeń zapewniających bezpieczeństwo i pomoc medyczną, dostępność infrastrukturalną, komunikacyjną oraz dostęp do oferty kulturalnej. Strategia poprzez zapisane w niej działania ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu grup ludności, zagrożonych tymże wykluczeniem oraz pomocy w przezwyciężaniu problemów społecznych. Sukces w działaniach na rzecz wdrażania Strategii upatruje się poprzez realizowanie szeroko rozumianego partnerstwa wielu instytucji. Zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

3. Procedura tworzenia strategii

Prace nad opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dębowa Kłoda prowadzono z wykorzystaniem najlepszych praktyk partycypacji społecznej.

Uczestnikami tego postępowania byli zatem m. in. przedstawiciele administracji publicznej, organizacji społecznych, mieszkańcy oraz bezpośredni beneficjenci. Zarówno ich wiedza, doświadczenie, jak i znajomość środowiska lokalnego pozwoliły na trafne określenie problemów, potrzeb i kierunków działań w zakresie problematyki społecznej. Zaangażowanie reprezentantów społeczności w proces prac nad Strategią stworzył szansę wypracowania różnorodnych i realnych rozwiązań w odpowiedzi na zaistniałe problemy społeczne. Tym samym stał się ważnym elementem budowania integracji społecznej oraz mechanizmów wspólnego decydowania i działania.

Niniejszy dokument odzwierciedla obecną sytuację społeczną w gminie, jak również przedstawia działania wielu instytucji i organizacji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków i zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

W 2021 roku rozpoczął się okres przygotowawczy do opracowania Strategii gdzie zostały określone etapy jej opracowania, zakres Strategii, zasady i zakres współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz narzędzia diagnostyczne.

Punktem wyjścia do prac nad Strategią było powołanie przez Wójta Gminy Dębowa Kłoda zespołu do spraw opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2028. Zespół miał charakter interdyscyplinarny, gdyż w jego pracach uczestniczyli członkowie następujących obszarów: pomoc społeczna, oświata, rynek pracy, kultura, policja, sektor pozarządowy. Zespół uczestniczył w opracowaniu projektu Strategii podczas serii spotkań roboczych i bieżących konsultacji drogą elektroniczną.

Równoległym działaniem było gromadzenie danych do diagnozy problemów społecznych. Oprócz wykorzystania dostępnych zasobów (własnych i wtórnych), w celu uwzględnienia głosu społeczności lokalnej przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące postrzegania problemów społecznych przez mieszkańców Gminy Dębowa Kłoda.

Ostatnim elementem partycypacji społecznej było przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu Strategii. Podjęcie wszystkich wymienionych wyżej działań gwarantuje, że opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem uspołecznionym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda stanowi również strategiczne nawiązanie do kierunków działań i zapisów ujętych w Strategii przyjętej w roku 2008. Przy opracowywaniu Strategii kierowano się zasadą zrównoważonego rozwoju dla zapewniania spójności podejmowanych działań.

Tworząc Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda zostały uwzględnione zasady działania polityki strukturalnej Unii Europejskiej oraz założenia programów wypracowanych na szczeblu krajowym i regionalnym.

II.CHARAKTERYSTYKA GMINY DĘBOWA KŁODA

1. Rys historyczny, położenie i podział gminy

Ryc. 1 Gmina Dębowa Kłoda na tle powiatu parczewskiego

Źródło: Strona internetowa: www.osp.pl

Gmina Dębowa Kłoda wchodzi w skład powiatu parczewskiego. Sąsiaduje od północy z gminą Jabłoń i Podedwórze, od wschodu z gminą Wiryki i Stary Brus (powiat włodawski) od południowego-wschodu z gminą Sosnowica, od południa z gminą Stary Uścimów (powiat lubartowski), od zachodu z gminą Parczew. Powierzchnia gminy Dębowa Kłoda wynosi 188,4 km². Gmina Dębowa Kłoda liczy 3964 mieszkańców, czyli zamieszkuje ją 10,9% ludności powiatu. Gmina stanowi 19,8% powierzchni powiatu. Gęstość zaludnienia wnosi 21 osób/km² (średnia dla gmin wiejskich w woj. lubelskim to 49 os./km²). Obszar gminy jest podzielony na 20 sołectw. Do gminy należą wsie: Dębowa Kłoda, Bednarzówka, Białka, Chmielów, Hanów, Kodeniec, Korona, Kol. Krzywowierzba, Leitnie, Lubiczyn, Makoszka, Marianówka, Nietiahy, Pachole, Plebania Wola, Stępków, Uhnin, Wyhalew, Zadębie, Żmiarki. Dębowa Kłoda od Lublina dzieli odległość 64,8 km, zaś od Parczewa - 10 km.

Dębowa Kłoda jest gminą typowo rolniczą. Północną część gminy położonej na Równinie Parczewskiej stanowią głównie pola uprawne. Natomiast część południowa należąca do

Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, gdzie przepływają rzeki Tyśmienica i Piwonia. Użytki rolne zajmują 11 108 ha, co stanowi 59,0 % powierzchni gminy, zaś lasy i zadrzewienia 6143 ha, stanowiące 32,6 % powierzchni gminy. Najczęściej odwiedzanym miejscem w gminie jest Jezioro Bialskie oraz rezerwat leśny "Królowa Droga".

Ryc. 2 Gmina Dębowa Kłoda

Źródło: mapa.targo.pl

2. Sytuacja demograficzna

Na dzień 31 grudnia 2020 roku Gmina Dębowa Kłoda liczyła 3964 mieszkańców w tym 2013 kobiet stanowiących 50,7% i 1951 mężczyzn stanowiących 49,3 % ogółu mieszkańców. W porównaniu z latami poprzednimi gdzie następował systematyczny spadek liczby mieszkańców, rok 2020 przyniósł wzrost liczby mieszkańców o 44 osoby.

W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmalała o 5,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,6 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Dane obrazujące liczbę ludności w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2020

Wskaźnik	2018	2019	2020
Liczba ludności	3962	3920	3964
ogółem:			
Kobiety	1988	1972	2013
Mężczyźni	1974	1948	1951

Źródło: Dane własne UG.

Struktura ludności według płci i wieku stanowi podstawę większości analiz demograficznych, determinuje ona bowiem w poważnym stopniu kształtowanie się przyszłych trendów w zakresie liczby mieszkańców. Rozkład ludności według płci i wieku daje podstawę do określenia wielu społeczno - ekonomicznych konsekwencji. W gminie Dębowa Kłoda występuje przewaga liczebna kobiet lecz nie jest ona znaczna. W latach 2017-2019 roku na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet. Na uwagę zasługuje fakt, iż przewaga liczebna kobiet dotyczy grupy wiekowej 25-29 lat. Natomiast w wieku produkcyjnym (20- 49 lat) występuje przewaga liczebna mężczyzn. Nieco ponad 60% mieszkańców gminy Dębowa Kłoda jest w wieku produkcyjnym, 21% w wieku przedprodukcyjnym, a 19% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Poniżej przedstawiono strukturę ludności w Gminie Dębowa Kłoda według stanu na koniec grudnia 2020 roku.

Tabela 2. Struktura ludności w Gminie Dębowa Kłoda na koniec 2020 roku.

Wskaźnik	Wartości
Stan ludności w 2020 roku ogółem, w tym:	3964
kobiety	2013
mężczyźni	1951
Ludność w wieku przedprodukcyjnym ogółem	834
Ludność w wieku produkcyjnym ogółem	2413
Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem	717

Źródło: Dane własne UG

Zgodnie z danymi GUS oraz danymi własnymi Urzędu Gminy struktura wiekowa mieszkańców gminy na przestrzeni ostatnich trzech lat ulegała zmianom. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniosła odpowiednio 65 osób w 2017 roku, 65,8 w 2018 roku i 66,7 w 2019 roku, co wskazuje na systematyczny wzrost grupy osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do grupy w wieku produkcyjnym.

Gmina ma względnie korzystną strukturę wiekową. Przy utrzymującym się wysokim poziomie ludności w wieku produkcyjnym, co roku znacznie wzrasta udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Ściśle powiązany ze strukturą wieku jest wskaźnik obciążenia demograficznego, który pokazuje liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na osoby będące w wieku produkcyjnym. W 2020 roku wskaźnik obciążenia demograficznego dla Gminy Dębowa Kłoda wyniósł 64,27.

Z kolei wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 157,7. Wysoki poziom obu współczynników wskazuje na niekorzystną strukturę wiekową mieszkańców oraz wpływa negatywnie na jakość życia i warunki funkcjonowania lokalnej gospodarki. Wysoka wartość wskaźnika obciążenia demograficznego wpływa niekorzystnie na lokalny rynek pracy i sprawia, że zbyt duży odsetek mieszkańców utrzymuje się z socjalnych źródeł dochodów.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2020-2021

Wskaźnik	2020	2021
liczba urodzeń żywych	39	26
liczba zgonów	54	73
przyrost naturalny	-15	-47

Źródło: Dane własne UG

Tabela 4. Ruch migracyjny ludności gminy w 2020 roku

Wskaźnik	2020
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	-18
saldo migracji w ruchu zagranicznym	0
saldo migracji ogółem	-18

Źródło: Polska w liczbach: www.polskawliczbach.pl

W 2020 roku zarejestrowano 32 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 50 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Dębowa Kłoda -18. W tym samym roku 0 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 0. Obecną sytuację należy tłumaczyć takimi czynnikami jak: słaba infrastruktura gospodarcza i brak rynku pracy. Jednocześnie należy mieć świadomość, iż nie da się w znacznym stopniu ograniczyć migracji zarobkowej mieszkańców gminy do większych miast i za granicę.

Gmina Dębowa Kłoda ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -14. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -3,58 na 1000 mieszkańców gminy Dębowa Kłoda. W 2020 roku

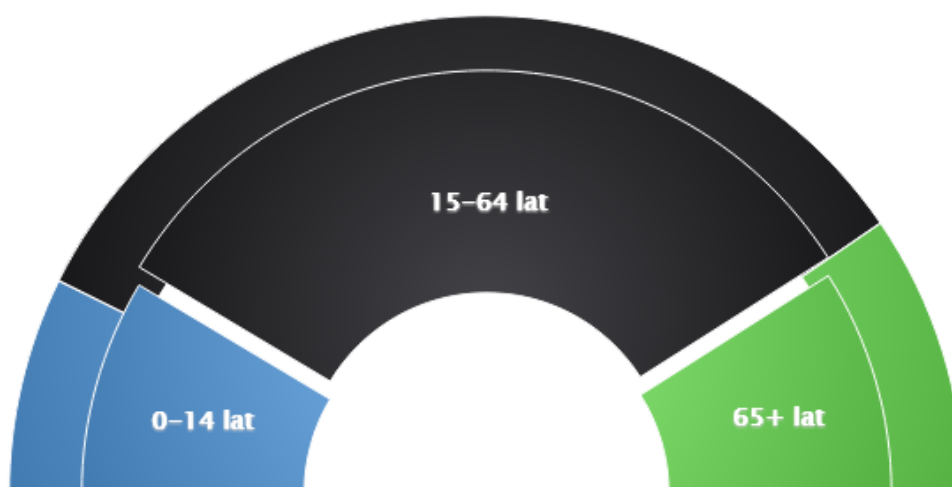
urodziło się 39 dzieci, w tym 59,0% dziewczynek i 41,0% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 404 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,60 i jest mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Podział na grupy wiekowe obrazuje poniższy diagram.

Ryc. 3. Biologiczne grupy wieku gmina Dębowa Kłoda

Biologiczne grupy wieku – Gmina Dębowa Kłoda, 2020

(Źródło: GUS)

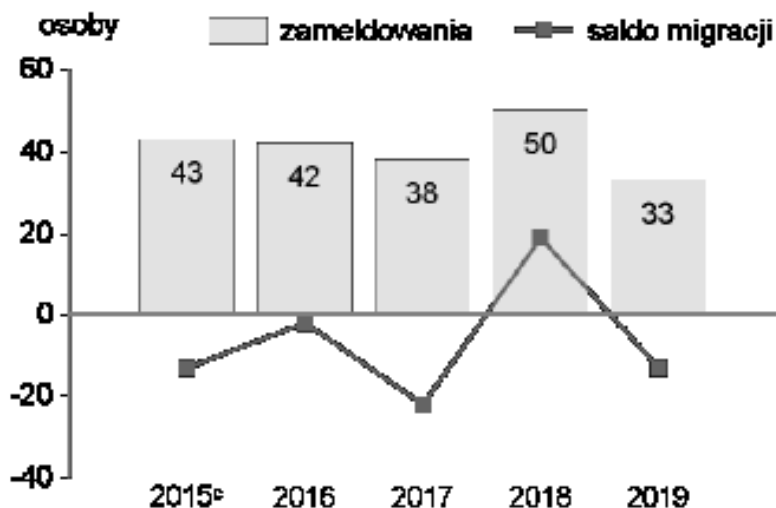
Źródło: Polska w liczbach: www.polskawliczbach.pl

W 2019 roku 47,3% zgonów w gminie Dębowa Kłoda spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 21,4% zgonów w gminie Dębowa Kłoda były nowotwory, a 3,5% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Dębowa Kłoda przypada 13.56 zgonów. Jest to nieznacznie więcej od wartości średniej dla województwa lubelskiego oraz więcej od wartości średniej dla kraju.

Poniższy wykres obrazuje migracje ludności na pobyt stały w latach 2015- 2019 w Gminie Dębowa Kłoda

Wykres 1. Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Dębowa Kłoda

Migracje ludności na pobyt stały

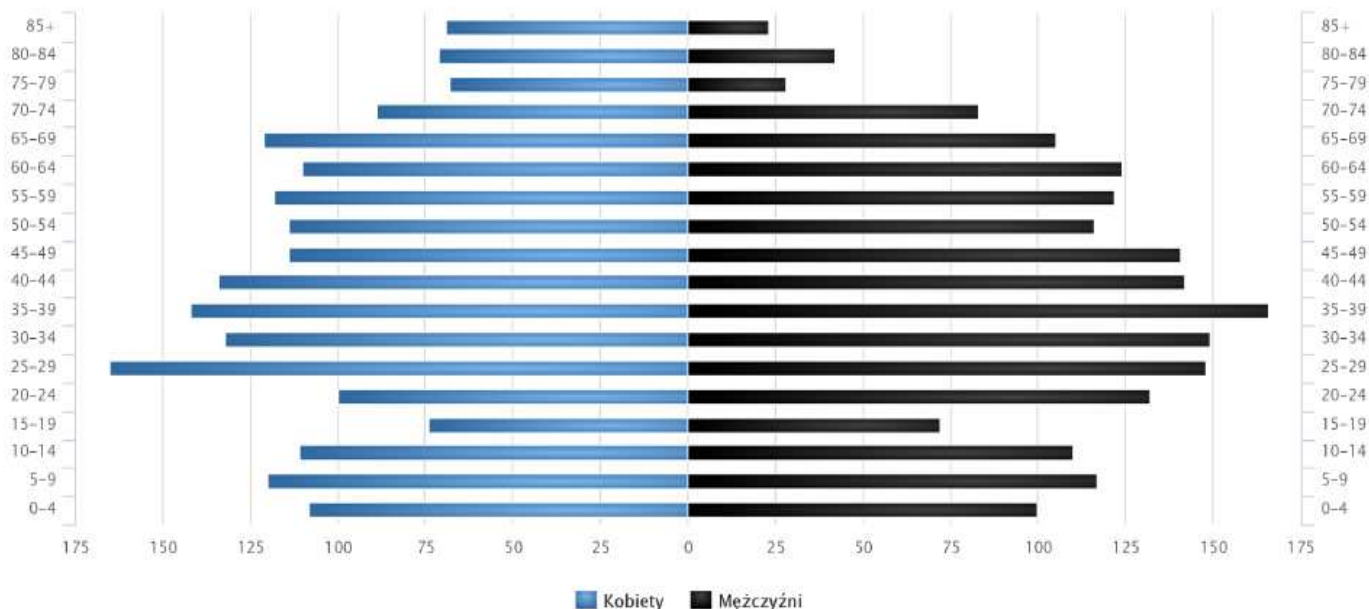

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca – GUS 2020

Wykres 2. Ludność według płci i grup wieku w 2020 roku w Gminie Dębowa Kłoda

Piramida wieku mieszkańców gminy Dębowa Kłoda, 2020

(Źródło: GUS)

Źródło: Polska w liczbach: www.polskawliczbach.pl

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy liczebności ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie, bardzo istotne kwestie związane ze spadkiem liczby dzieci i młodzieży oraz zwiększającą się liczbą osób starszych. Dane

wykazane w tabeli 3. jednoznacznie wskazują, że społeczeństwo gminy Dębowa Kłoda można uznać za demograficznie „starzejące się”. Problem ten nieustannie się pogłębia nie tylko w przypadku Gminy Dębowa Kłoda ale również w całej Polsce i Europie. Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Przytoczone dane pozwalają na sformułowanie wniosku, iż społeczność gminy wpisuje się w dominujące w ogólnym procesie demograficznym tendencje starzenia się społeczeństwa. Starzenie się społeczeństwa powoduje konieczność dokonania zmian organizacyjnych w funkcjonowaniu rodzin zobligowanych moralnie i prawnie do opieki nad członkiem rodziny, ale jest też istotną przesłanką do reorganizacji lokalnego rynku usług społecznych, z uwagi na konieczność dostosowania tych usług do potrzeb osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Z pewnością dla lepszego rozpoznania potrzeb seniorów w gminie należałoby przeprowadzić odpowiednie badania adresowane tylko i wyłącznie do tej grupy wiekowej, której opinii, z uwagi na dużą świadomość i wiedzę o bieżącej sytuacji osób starszych, należy wykorzystać w planowaniu oferty pomocowej na najbliższe lata.

Istotne jest, że niekorzystne zmiany demograficzne są jednym z głównych wyzwań rozwojowych województwa lubelskiego. Oddziałują one bardzo silnie na rynek pracy, edukację oraz usługi publiczne dlatego należy koncentrować się na działaniach sprzyjających tworzeniu miejsc pracy, jak i tworzeniu otoczenia sprzyjającego przedsiębiorczości i innowacjom. Większa liczba miejsc pracy wpłynie na zahamowanie odpływu migracyjnego. Ze względu na fakt, iż tendencje związane ze starzeniem się społeczeństwa należy uznać za zjawisko trwałe, również w gminie Dębowa Kłoda należy podejmować działania mające na celu zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców oraz poprawę dostępu do usług publicznych.

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W Gminie Dębowa Kłoda podobnie jak i w całym kraju stale zachodzi wiele zmian systemu społeczno- gospodarczego co powoduje nasilenie się niekorzystnych zjawisk społecznych: bezrobocia, ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i innych dysfunkcji i patologii społecznych. Wiele osób i rodzin doświadcza zagrożenia wykluczeniem lub wykluczenia społecznego. W wyniku negatywnych zjawisk społecznych zwiększyło się zapotrzebowanie na pomoc świadczoną przez różnego rodzaju instytucje pomocy i integracji społecznej. Dodatkowo stan ten pogłębiła pandemia COVID-19, która wpłynęła negatywnie na większość gałęzi gospodarki skutkując zamknięciem wielu firm i zwolnieniami pracowników.

Realizacja zadań postawiona przed pomocą społeczną a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy wymaga profesjonalnego i komplementarnego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Gminy Dębowa Kłoda została sporządzona w oparciu o dane statystyczne będące w dyspozycji Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie, Głównego Urzędu Statystycznego i oparta o badanie ankietowe mieszkańców gminy przeprowadzone na etapie tworzenia niniejszego dokumentu. Do opracowania diagnozy problemów społecznych wykorzystano również informacje zwrotne uzyskane podczas przeprowadzonego spotkania warsztatowego Zespołu ds. opracowania strategii, w którym uczestniczyli członkowie Zespołu- przedstawiciele różnych środowisk i grup społecznych oraz pracownicy instytucji społecznych i rynku pracy. Za podstawowy okres analizy danych statystycznych przyjęto trzy ostatnie zamknięte lata kalendarzowe tj. rok 2018, 2019 i 2020 rok. W przypadku, gdy dane statystyczne były dostępne w zestawieniach i analizach uwzględniono również lata wcześniejsze jak i rok bieżący.

1. Bezrobocie i ubóstwo

Od początku 2020 roku niewątpliwy wpływ na lokalny rynek pracy ma globalny kryzys gospodarczy i finansowy związany z pandemią wirusa SARS-CoV-2, którego skutki odczuwane są niemal we wszystkich gałęziach gospodarki. Problemy gospodarcze odnotowywane w skali całego kraju niekorzystnie wpłynęły na sytuację ekonomiczną Polski i lokalnej gospodarki przyczyniając się tym samym do wzrostu bezrobocia.

Bezrobocie to zjawisko społeczne, polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia. Stan ten spowodowany jest brakiem równowagi pomiędzy podażą pracy, a popytem na pracę. W Polsce stało się to kwestią społeczną, świadczy o tym dynamika, skala i struktura zjawiska. Brak pracy jest czynnikiem, który ma wpływ na zaspokojenie ważnych potrzeb społecznych w różnych sferach życia. Konsekwencją braku pracy jest też narastające ubóstwo i związane z tym kwestie edukacyjne, zdrowotne, mieszkaniowe, których rozwiązaniem zajmuje się szeroko pojęta polityka społeczna.

Walka z bezrobociem możliwa jest tylko przez kompleksowe działania w sferze ekonomicznej mającej na celu wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Zadania w tej sferze koncentrują się również wokół problemu ochrony pracowników przed utratą zatrudnienia, ochrony egzystencji jednostki dotkniętej brakiem pracy oraz pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Świadczenia społeczne dla bezrobotnych w Polsce reguluje ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Powinny one zapewnić bezrobotnemu minimum życiowe, ale powinny także zachęcać do podjęcia zatrudnienia.

Jak wynika z analizy przyczyn udzielania pomocy społecznej w gminie Dębowa Kłoda bezrobocie było główną przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, osoba bezrobotna to osoba niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest osoba niepełnosprawna, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia, co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nie ucząca się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie niestacjonarnym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Według raportu z badania ankietowego mieszkańców zamieszkujących Gminę Dębowa Kłoda, 30% badanych wskazało, że bezrobocie jest największym problemem społecznym w gminie (2 lokata wśród wskazanych przez ankietowanych problemów społecznych).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie dotyczących bezrobocia w Gminie Dębowa Kłoda w III kwartale 2021 roku zarejestrowanych było ogółem 124 osoby z czego kobiety stanowiły 81 osób co stanowi 65% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Z prawem do zasiłku na koniec III kwartału 2021 roku było 9 osób, w tym 6 kobiet, które stanowiły 66,66% osób z prawem do zasiłku. Zdecydowana większość zarejestrowanych (115 osób) nie pobierała zasiłku dla bezrobotnych. W III kwartale 2021 roku prawo do tego świadczenia posiadało tylko 7,26% bezrobotnych, podobnie było w dwóch poprzednich latach.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w III kwartale 2021 roku z terenu gminy Dębowa Kłoda zmniejszyła się o 23 osób w stosunku do liczby osób bezrobotnych w IV kwartale 2020 roku (stan na 31.12.2020 roku). Jednak należy mieć na uwadze, iż dane za rok bieżący (2021) dotyczą III kwartału, tak więc faktyczna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych może jeszcze wzrosnąć do końca IV kwartału 2021 roku. Niepokojącym zjawiskiem wynikającym z poniższych statystyk jest systematycznie utrzymujący się wysoki wskaźnik liczby bezrobotnych kobiet (na przestrzeni trzech kolejnych lat wynosił on około 65%).

Tabela 5. Bezrobotni w Gminie Dębowa Kłoda według płci w latach 2019-2021

Wskaźnik	2019	2020	III kw.2021
liczba bezrobotnych w gminie	147	147	124
liczba bezrobotnych kobiet	96	95	81
udział % kobiet w liczbie bezrobotnych	65,30	64,62	65,32

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie

Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Tak zdefiniowaną stopę bezrobocia rejestrowanego prezentujemy w niniejszym dokumencie. Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w roku 2020 w gminie Dębowa Kłoda, powiecie parczewskim, województwie lubelskim oraz kraju.

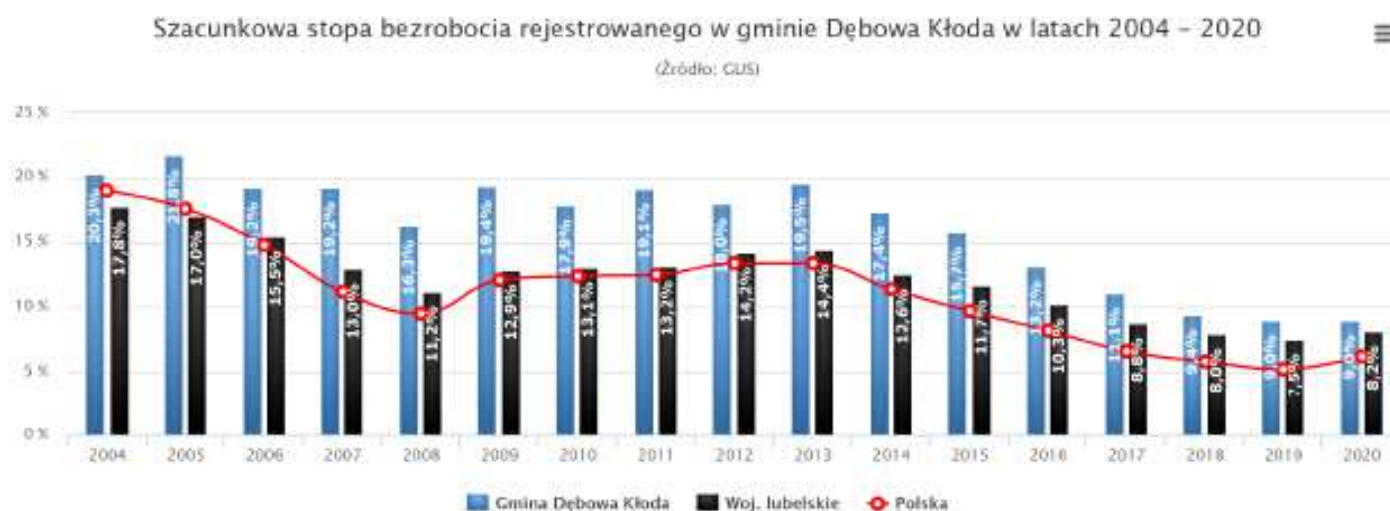
Tabela 6. Stopa bezrobocia w gminie, powiecie, województwie i w kraju w roku 2020

Wskaźnik	2020
stopa bezrobocia w gminie Dębowa Kłoda	9%
stopa bezrobocia w powiecie parczewskim	7,2%
stopa bezrobocia w województwie lubelskim	8,2%
stopa bezrobocia w kraju	6,2 %

Źródło: WUP Lublin

Analizując dane za 2020 rok można stwierdzić, że stopa bezrobocia w gminie Dębowa Kłoda była o około 1 punkt procentowy wyższa niż średnia dla województwa lubelskiego i aż o 3 punkty procentowe wyższa względem kraju. Powiat parczewski plasował się w średniej powiatów w województwie lubelskim (najwyższa stopa bezrobocia- powiat włodawski-16%, najniższa stopa bezrobocia- powiat łukowski- 4,7%). Dane pochodzą z dokumentu Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie- Bezrobocie rejestrowane w województwie lubelskim w 2020 r. Szacunkową stopę bezrobocia na przestrzeni ostatnich szesnastu lat obrazuje poniższy wykres.

Wykres 3. Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Dębowa Kłoda w latach 2004-2020

Źródło: Polska w liczbach: www.polskawliczbach.pl

Niepokojącym zjawiskiem jest wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Analizując strukturę bezrobocia w Gminie Dębowa Kłoda na koniec III kwartału 2021 roku

największą grupę osób bezrobotnych stanowiły osoby oczekujące na pracę powyżej 24 miesięcy – 46 osób co stanowiło aż 37% wszystkich bezrobotnych. Należy również odnotować bardzo duży wskaźnik bezrobocia wśród osób młodych do 30 roku życia, który wyniósł aż 29 osób tj. 23,38% ogółu bezrobotnych. Odpowiednio osoby do 25 roku życia stanowiły 8% a po 50 roku życia stanowiły około 19% ogółu bezrobotnych.

Tabela 7. Struktura bezrobocia w gminie w III kwartale 2021 roku

Wskaźnik	III kw.2021
bezrobotni ogółem	124
bezrobotne kobiety ogółem	81
bezrobotni powyżej 50 roku życia	24
bezrobotni do 25 roku życia	11
bezrobotni do 30 roku życia	29
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy do 1 m-ca	10
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy od 1 do 3 m-cy	13
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy od 3 do 6 m-cy	10
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy od 6 do 12 m-cy	17
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy od 12 do 24 m-cy	28
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy pow. 24 m-cy	46

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie

Rynek pracy w Gminie Dębowa Kłoda jest w dużym stopniu pochodną rolniczego charakteru gospodarki oraz struktury wykształcenia mieszkańców. Zbyt niskiej liczbie zatrudnionych towarzyszy również niekorzystna struktura zatrudnienia w podziale na poszczególne sektory gospodarki. Najwięcej miejsc pracy jest w sektorze usług nierynkowych, gdzie pracodawcami są głównie instytucje użyteczności publicznej, finansowane ze środków budżetu państwa (urzędy wraz z podległymi jednostkami, zakłady opieki zdrowotnej, szkoły, itd.).

Dla rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Dębowa Kłoda najważniejszym zadaniem w perspektywie lat 2021- 2028 jest utrzymanie istniejących miejsc pracy i kreowanie warunków do powstawania nowych. Kryzys gospodarczy związany z pandemią spowodował zachwianie stabilności nie tylko w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, ale uderzył także w dużych pracodawców. Rosnące bezrobocie przyczynia się do ubożenia społeczeństwa i do wzrostu liczby osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. W najbliższej perspektywie czasowej potrzeba będzie kolejnych działań osłonowych dla tej kategorii osób.

Zmiany zachodzące na lokalnym rynku pracy, wynikające z czynników demograficznych i ekonomicznych oraz epidemicznych, warunkują konieczność podjęcia realizacji przedsięwzięć aktywizacyjnych na rzecz wsparcia osób bezrobotnych, poszukujących pracy oraz biernych zawodowo. Ze względu na konieczność zmniejszenia poziomu bezrobocia na terenie gminy należy położyć nacisk na szkolenia w dziedzinach związanych z samozatrudnieniem i stymulować rozwój nowych firm na terenie gminy oraz prowadzić działania promujące przedsiębiorczość wśród mieszkańców. Ze względu na wysoki poziom bezrobocia ukrytego należy podjąć działania dotyczące reorientacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa w celu podejmowania przez nich zatrudnienia poza rolnictwem oraz włączenia społecznego.

Konsekwencją bezrobocia jest zjawisko narastającego ubóstwa wśród mieszkańców gminy. Ubóstwo jest złożonym i wieloaspektowym problemem, obejmującym wiele wymiarów życia nie tylko jednostek, ale i grup społecznych. Ma ono wiele znaczeń, które wykraczają poza jego czysto ekonomiczny aspekt, stając się pojęciem również społecznym i psychologicznym. Biorąc pod uwagę powyższe, trudno jednoznacznie określić jego definicję. Przeważnie ubóstwo określane jest jako sytuacja, w której osobie lub grupie społecznej nie wystarcza środków na zaspokojenie potrzeb uznawanych w danym społeczeństwie za niezbędne. Zakres i granica tych potrzeb jest już jednak pojęciem względnym, co powoduje, że zarówno liczebność, jak i charakterystyka społeczno-demograficzna osób ubogich zależy od przyjętego sposobu mierzenia problemu ubóstwa.

Według raportu z badania ankietowego mieszkańców zamieszkujących Gminę Dębowa Kłoda 7% respondentów wskazało, że ubóstwo jest największym problemem społecznym w gminie. Istotnym wyznacznikiem skali i zasięgu ubóstwa jest korzystanie ze wsparcia systemu pomocy społecznej. Osoby i rodziny, których dochody kształtują się poniżej ustawowej granicy dochodów mogą korzystać ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznawanych przez ośrodki pomocy społecznej zgodnie z katalogiem powodów zawartym w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Jednym z powodów udzielenia wsparcia z pomocy społecznej jest ubóstwo. Zgodnie z ww. ustawą ubóstwo jako samodzielna przesłanka udzielenia pomocy społecznej nie występuje. Łącznie z ubóstwem musi wystąpić inny podwód udzielenia świadczenia np. bezrobocie lub niepełnosprawność. Miarodajnym wskaźnikiem skali korzystania z pomocy społecznej w danej gminie jest procentowy udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej (osób, którym przyznano decyzją świadczenie oraz ich rodzin) w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. W gminie Dębowa Kłoda wskaźnik ten w 2019 roku wyniósł 7,67% a w 2020 roku 6,29%. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w 2020 roku wyniosła 339 osób w tym 111 rodzin. Ubóstwo stanowiło najważniejszy powód przyznania pomocy społecznej w 2020 roku.

Liczbę osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo obrazuje poniższa tabela.

Tabela 8. Liczbę osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w latach 2018-2020

Osoby korzystające z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo	2018	2019	2020
Liczba osób ogółem	134	145	111
Liczba kobiet	84	88	64
Liczba mężczyzn	50	57	43
Liczba rodzin	134	145	111
Liczba osób w rodzinach	416	424	339

Źródło: Dane własne GOPS

Życie w niedostatku stanowi istotny problem zarówno w wymiarze społecznym, ekonomicznym, jak i jednostkowym – jest osobistą tragedią ludzi, których dotyka. Powoduje negatywne skutki społeczne i ekonomiczne, oddziałuje na życie nie tylko jednostek, ale i grup społecznych, co wpływa na proces rozwoju społecznego.

Z perspektywy podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie działań zmierzających do poprawy warunków życia społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ważne jest zdiagnozowanie problemu ubóstwa na poziomie lokalnym oraz podjęcie działań zmierzających do jego rozwiązywania.

Nie ulega wątpliwości, że rozwiązanie złożonego problemu ubóstwa (i innych problemów społecznych z nim powiązanych) wymaga kontynuacji wdrażania rozwiązań systemowych w skali całego kraju, jak również w skali województwa oraz na poziomie lokalnym i w szczególności na poziomie rodziny. Przeciwdziałanie ubóstwu, jako jedno z działań planowanych w skali europejskiej znalazło swoje odzwierciedlenie m.in. w dokumencie Strategia Europa 2020, w którym zakłada się ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25%.

2. Edukacja

Analizując wydatki z budżetu Gminy Dębowa Kłoda w 2019 roku, aż 22,4% budżetu gminy jest przeznaczana na oświatę i wychowanie. Wysoko wykształceni mieszkańcy to wysokiej jakości kadra pracownicza, która jest zasobem poszukiwanym w czasach gdy gospodarka powoli ewoluuje w kierunku gospodarki opartej na wiedzy. Szczególne znaczenie będzie tu miała wyteżona praca z dziećmi już na poziomie szkoły podstawowej. Szkoła podstawowa powinna być miejscem, gdzie dzieci zdobędą niezbędne na dalszych etapach edukacji umiejętności sprawnego czytania i pisania (ze szczególnym naciskiem na rozumienie tekstu), kompetencji matematyczno- przyrodniczych oraz ICT i obsługi komputera.

Edukacja, rozumiana, jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem, czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i posiadających wykształcenie.

Do zadań własnych Gminy Dębowa Kłoda należy zakładanie i prowadzenie przedszkoli, szkół podstawowych. Na terenie gminy nie zadanie to jest wypełnione poprzez działające placówki oświatowe publiczne, dla których organem prowadzącym jest gmina.

W gminie Dębowa Kłoda od wielu lat obserwuje się pozytywne zmiany w zakresie wykształcenia ludności. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 12,2% ludności posiada wykształcenie wyższe, 3,6% wykształcenie policealne, 9,1% średnie ogólnokształcące, a 19,8% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 20,2% mieszkańców gminy Dębowa Kłoda, gimnazjalnym 5,9%, natomiast 26,3% podstawowym ukończonym. 2,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa lubelskiego mieszkańcy gminy Dębowa Kłoda mają niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Dębowa Kłoda największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (28,2%) oraz średnie zawodowe (18,0%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (26,5%) oraz podstawowe ukończone (24,4%).

Łącznie 922 mieszkańców gminy Dębowa Kłoda jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 449 kobiet oraz 473 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 12,2% ludności posiada wykształcenie wyższe, 3,6% wykształcenie policealne, 9,1% średnie ogólnokształcące, a 19,8% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 20,2% mieszkańców gminy Dębowa Kłoda, gimnazjalnym 5,9%,

natomiast 26,3% podstawowym ukończonym. 2,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

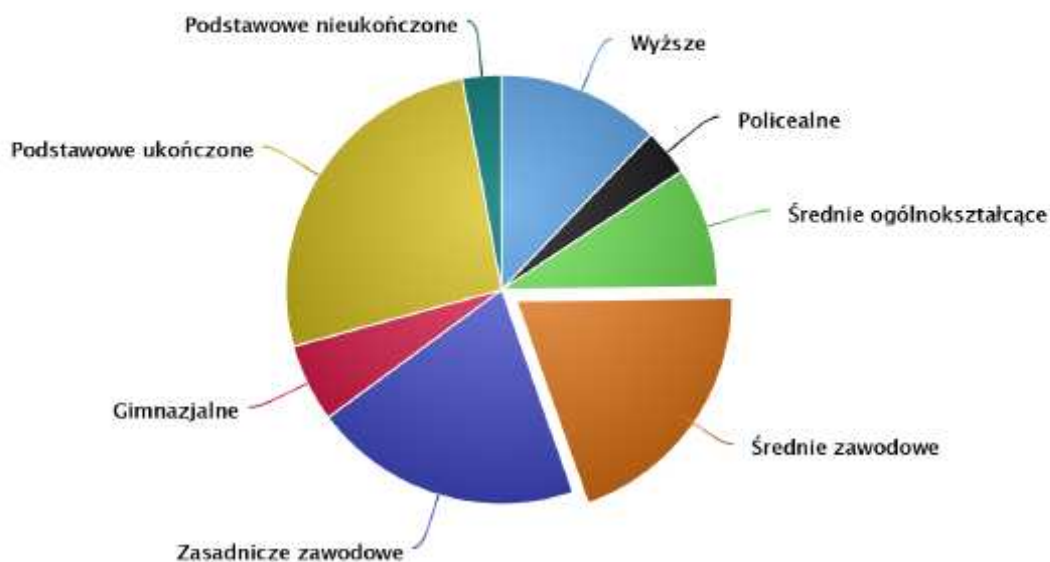
18,0% mieszkańców gminy Dębowa Kłoda w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (17,8% wśród dziewczynek i 18,2% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 533 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 0,00 dzieci w wieku przedszkolnym.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształcą się 31,7% ludności (32,7% wśród dziewczynek i 30,7% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 14,6 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (Stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 71,27. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 12,4% mieszkańców (14,3% wśród dziewczyn i 10,6% wśród chłopaków). W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 25,2% mieszkańców gminy Dębowa Kłoda w wieku potencjalnej nauki (22,3% kobiet i 27,9% mężczyzn).

Wykres 4. Poziom wykształcenia w gminie Dębowa Kłoda w 2011 roku

Poziom wykształcenia – Gmina Dębowa Kłoda

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W roku szkolnym 2019/2020 w skład infrastruktury edukacyjnej wchodziło:

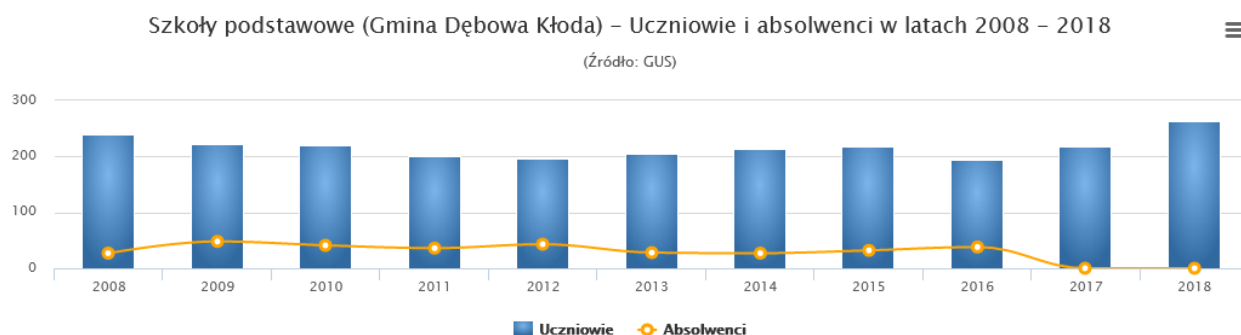
- 6 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, do których uczęszczało 107 dzieci
- 2 szkoły podstawowe, do których uczęszczało 268 dzieci

W roku szkolnym 2020/2021 w skład infrastruktury edukacyjnej wchodziło:

- 6 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, do których uczęszczało 115 dzieci
- 2 szkoły podstawowe, do których uczęszczało 248 dzieci.

W gminie Dębowa Kłoda działają dwie szkoły podstawowe - Szkoła Podstawowa w Dębowej Kłodzie z Oddziałem Przedszkolnym i Punktem Przedszkolnym oraz Szkoła Podstawowa w Kodeńcu do których w roku szkolnym 2020/2021 uczęszcza łącznie 248 dzieci.

Wykres 5. Uczniowie i absolwencie szkół podstawowych w gminie Dębowa Kłoda w latach 2008-2018.

Źródło: Polska w liczbach: www.polskawliczbach.pl

Dotychczas sytuacja demograficzna w gminie powodowała, że liczba uczniów od 2018 roku stale spada, stąd zamknięta została Szkoła Podstawowa w Uhninie.

Tabela 9. Edukacja w Gminie Dębowa Kłoda

Wskaźnik	2019/2020	2020/2021
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	6	6
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	107	115
szkoły podstawowe	2	2

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

uczniowie szkół podstawowych	268	248
szkoły gimnazjalne	0	0
uczniowie szkół gimnazjalnych	0	0

Źródło: Dane własne gminy

W roku szkolnym 2020/2021 gmina Dębowa Kłoda nie posiadała w ramach infrastruktury edukacyjnej żłobków ani klubów dziecięcych (klubów malucha), brak jest również niepublicznych żłobków lub klubów malucha, które świadczyłyby codzienną i zorganizowaną opiekę dla dzieci w grupie edukacyjnej 0- 2 lata, których w 2019 roku było 116 osób. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku przedstawiała się następująco:

Tabela 10. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2020 r.

Wiek	Liczba dzieci
0-2 lata	116
3-6 lat	171
7-12 lat	409
13-15 lat	146

Źródło: Dane własne gminy

W gminie istnieje poważny problem braku systemu kształcenia (szkoła podstawowa – szkoła średnia) osób z niepełnosprawnościami. Problemy ludzi z niepełnosprawnościami w gminie związane są również m.in. z brakiem ośrodka rehabilitacyjnego, ośrodka terapii i poradnictwa dla osób z niepełnosprawnościami oraz z występowaniem barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.

Jednym ze współczesnych wyznaczników jakości kształcenia jest komputeryzacja szkół. W tym zakresie gmina Dębowa Kłoda osiągnęła bardzo dobre rezultaty. Na koniec 2013 roku wszystkie szkoły znajdujące się na jej terenie były wyposażone w sprzęt komputerowy oraz pracownie informatyczne z dostępem do Internetu.

Długofalowym celem gminy w zakresie usług edukacyjnych jest stworzenie zintegrowanego systemu zajęć pozalekcyjnych, umożliwiających wyrównanie szans dzieciom i młodzieży z terenów wiejskich w dostępie do edukacji, a w szczególności do innowacyjnych metod nauki. Pożądanym jest również stworzenie systemu stypendialnego dla najbardziej uzdolnionych uczniów z terenu gminy. Jednym z kluczowych zadań władz gminy wydaje się być także zorganizowanie rozszerzonych zajęć z zakresu języków obcych i zajęć sportowych.

3. Kultura, sport i rekreacja

Infrastrukturę kulturalną w gminie tworzą dwie instytucje – Gminny Ośrodek Kultury w Dębowej Kłodzie utworzony w 1988 roku oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Dębowej Kłodzie utworzona w 1950 roku posiadająca swoje placówki filialne w Białce, Chmielowie i Kodeńcu. W skład Ośrodka Kultury wchodzi światlice wiejskie w: Wyhalewie, Stępkowie i Uhninie. Gminny Ośrodek Kultury współpracuje z lokalnymi instytucjami, twórcami i artystami. Zakres działalności Ośrodka obejmuje: tworzenie, upowszechnianie i ochronę Kultury, sprawowanie opieki nad zabytkami, tworzenie warunków do rozwoju folkloru, rękodzieła ludowego i artystycznego. Atutem jest korzystna lokalizacja obu instytucji w centrum gminy w niewielkiej odległości od budynku Urzędu Gminy, gdzie mają siedzibę inne instytucje i organizacje społeczne, a także niewielka odległość od szkoły podstawowej, której uczniowie są głównymi odbiorcami inicjatyw kulturalnych. Warunki lokalowe GOK i Biblioteki są dobre, dzięki systematycznie przeprowadzanym pracom modernizacyjnym podnoszącym standard placówek, co w połączeniu z otwarciem na potrzeby społeczno-kulturalne lokalnej społeczności przekłada się na stale rosnące zainteresowanie ofertą gminnych instytucji kultury.

Działalność kulturalna w Gminie Dębowa Kłoda prowadzona jest na wielu płaszczyznach, począwszy od organizacji i koordynacji imprez kulturalnych, poprzez upowszechnianie wiedzy i kultury, do zaspokajania potrzeb czytelniczych mieszkańców gminy.

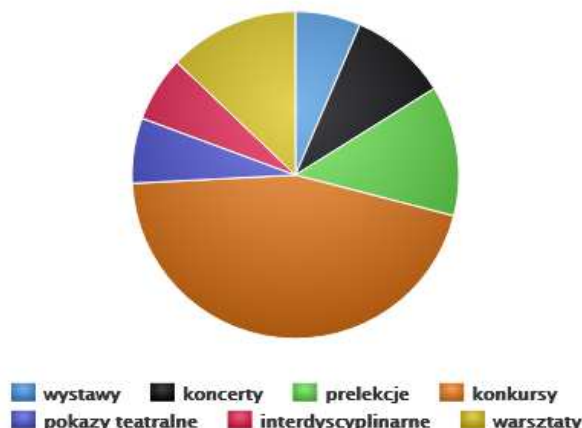
Na rzecz środowiska bardzo aktywnie działa Gminny Ośrodek Kultury skupiając różne grupy społeczne i z powodzeniem wykorzystując dostępne platformy komunikacji między innymi media społecznościowe. Przy Ośrodku Kultury funkcjonuje „Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych” w Dębowej Kłodzie. Stowarzyszenie w latach 2014- 2020 zrealizowało szereg projektów społecznych we współpracy z samorządem lokalnym. Przy GOK działają zespoły śpiewacze „Echo Dębowej” oraz „Perły Chmielowa” „Chmiel”.

Poniższy diagram obrazuje imprezy organizowane przez domy kultury w Gminie Dębowa Kłoda w 2020 roku.

Wykres 6. Imprezy organizowane przez domy kultury w 2020 roku

Imprezy organizowane przez domy kultury, ≡
2020

(Źródło: GUS)

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

Równie aktywną działalność w sferze kultury prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna, której podstawowym zadaniem jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców z zakresu dostępu do informacji, wiedzy i upowszechnienia kultury. Realizuje je m. in. poprzez udostępnianie zbiorów i organizowanie szeregu wydarzeń związanych z książką. Praca Biblioteki w Dębowej Kłodzie jest zautomatyzowana. Czytelnicy mają możliwość przeglądania i rezerwowania książek przez internet. Do ich dyspozycji jest księgozbiór, który na koniec 2020 roku liczył 15 102 wolumeny.

W ofercie bibliotecznej jest dostęp do bezpłatnego Internetu (na 4 stanowiskach), kilku tytułów czasopism oraz usług kserograficznych. Odpowiedzią na oczekiwania mieszkańców było utworzenie przy Bibliotece miejsca, gdzie gromadzone są przedmioty i pamiątki dokumentujące dawne życie w gminie. W ramach działalności Gminnej Biblioteki Publicznej wydano monografię Gminy Dębowa Kłoda uzupełnienie, utworzono Izbę Pamięci Bohaterów Lasów Parczewskich oraz wydano szereg folderów promujących gminę Dębowa Kłoda.

Komputeryzacja bibliotek publicznych w 2020 roku:

- komputery użytkowane w bibliotece ogółem: 6
- dostępne dla czytelników: 4
- komputery podłączone do Internetu dostępne dla czytelników: 4
- biblioteki, które umożliwiają korzystanie z Internetu bezprzewodowego: 2
- biblioteki, które posiadają dostęp do Internetu szerokopasmowego: 2

Wspieraniem rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego mieszkańców gminy Dębowa Kłoda zajmują się także liczne organizacje pozarządowe.

Gmina Dębowa Kłoda jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Jagiellońska Przystań” w Parczewie obejmującej terytorialnie siedem gmin o charakterze wiejskim lub miejsko-wiejskim: Dębowa Kłoda, Jabłoń, Milanów, Ostrów Lubelski, Parczew, Podedwórze, Siemień. Sześć gmin leży w powiecie parczewskim, jedna (Ostrów Lubelski) w powiecie lubartowskim. Nazwa LGD „Jagiellońska Przystań” nawiązuje do dwóch elementów stanowiących o specyfice obszaru: spójnej i rozległej sieci hydrograficznej obejmującej zlewnie trzech rzek Piwonii, Tyśmienicy i Zielawy, jeziora i stawy oraz tradycji historyczno-kulturowych regionu – związków z dynastią Jagiellonów. Brzmienie nazwy zostało określone w tym kształcie w celu jasnej identyfikacji zasobów i potencjału regionu. Obszar Lokalnej Grupy Działania „Jagiellońska Przystań”, położony jest w północnej części województwa lubelskiego. Obszar LGD położony jest na terenie Polesia Lubelskiego na styku 3 krain geograficznych: Równiny Parczewskiej, Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego oraz Garbu Włodawskiego.

Gmina Dębowa Kłoda należy również do Lokalnej Grupy Rybackiej „W dolinie Tyśmienicy i Wieprza” która funkcjonuje na terenie 16 gmin położonych w powiatach: lubartowskim, parczewskim i ryckim. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „W dolinie Tyśmienicy i Wieprza” jest członkiem tzw. sieci południowej, która skupia 14 Lokalnych Grup Rybackich z południowej części Polski.

Gmina Dębowa Kłoda jest dosyć dobrze wyposażona w infrastrukturę sportową. Większość obiektów sportowych zlokalizowanych jest przy szkołach znajdujących się na terenie gminy i stanowi ich integralną część. Nie mniej jednak dostępne one są dla wszystkich mieszkańców gminy.

Na terenie gminy znajdują się dwa boiska Orlik w Dębowej Kłodzie i w Kodeńcu. W Dębowej Kłodzie znajduje się stadion sportowy z zespołem boisk oraz bieżnią. W Makoszcze funkcjonuje ośrodek jeździecki „Stajna Makoszka.” Na terenie gminy działają kluby sportowe (Gminny Zespół Sportowy „Dąb II” oraz sekcja karate).

Zgodnie z zapisami statutowymi głównymi celami działalności klubów są: krzewienie i rozwijanie sportu na terenie gminy Dębowa Kłoda, kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych, integrowanie środowisk młodzieży na terenie swego działania oraz uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na terenie samorządu gminnego oraz poza nim. Kluby realizują swoje cele w szczególności poprzez: organizowanie aktywnego spędzania wolnego czasu oraz zajęć sportowych dla młodzieży uprawiającej sport, organizowanie różnego rodzaju form współzawodnictwa sportowego, uczestnictwo w ogólnodostępnych imprezach sportowych, uczestnictwo w cyklicznych rozgrywkach ligowych organizowanych przez związki sportowe

oraz upowszechnianie uprawiania dyscyplin sportowych. Gmina powinna kontynuować działania podnoszące jakość infrastruktury sportowej i rozwijać współpracę w zakresie organizowania imprez o charakterze sportowym.

O atrakcyjności Gminy Dębowa Kłoda świadczy zarówno położenie geograficzne, jak i spuścizna historyczna – usytuowanie na terenach pogranicza, gdzie przez stulecia koegzystowały odmienne kultury i religie, tworząc niezwykle obraz kulturowy tego miejsca.

Na terenie gminy Dębowa Kłoda znajdują się zabytki historyczne wpisane do rejestru zabytków. Wśród nich należy wyróżnić zabytki architektury i budownictwa, cmentarze, kapliczki, figury i krzyże przydrożne, mające zarówno wartość kulturową i turystyczną.

Na terenie gminy Dębowa Kłoda występują następujące obiekty zabytkowe objęte ścisłą ochroną konserwatorską, wpisane do rejestru zabytków:

- kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem w granicach cmentarza kościelnego wraz z dzwonnica w Kodeńcu z 1791 r.
- kościół p.w. Najświętszego Serca Jezusowego w Białce przeniesiony z miejscowości Horodyszczce, czas powstania 1760 r. (dawna cerkiew unicka).

Na terenie gminy Dębowa Kłoda występuje szereg obiektów ujętych w ewidencji dóbr kultury województwa lubelskiego stanowiących przedmiot zainteresowania konserwatorskiego: Bednarzówka- 7 obiektów, Białka- 21 obiektów, Chmielów- 7 obiektów, Dębowa Kłoda- 10 obiektów, Hanów- 1 obiekt, Kodeniec- 11 obiektów, Korona- 4 obiekty, Leitnie- 7 obiektów, Marianówka- 1 obiekt, Nietiahy- 4 obiekty, Pachole- 11 obiektów, Plebania Wola- 1 obiekt, Stępków- 1 obiekt, Uhnin- 5 obiektów, Wyhalew- 13 obiektów, Żmiarki- 3 obiekty.

Istniejące na terenie gminy obiekty zabytkowe wymagają przeprowadzenia prac konserwacyjnych i remontowych, a także rewitalizacji obiektów dziedzictwa kulturowego. Jest to niezbędne do opracowania zintegrowanej oferty turystycznej gminy i podjęcia działań promocyjnych.

Pomimo licznych atrakcji turystycznych na terenie gminy, w opinii turystów i mieszkańców nie stanowi o tożsamości a zarazem wyróżniku oferty, ponieważ brakuje opracowanego produktu turystycznego oraz infrastruktury około rekreacyjnej (baza noclegowa, sieć gastronomiczna, szlaki i ścieżki turystyczne, punkty widokowe i informacyjne). Gmina Dębowa Kłoda nie ma obecnie wyraźnej marki, dlatego potencjał turystyczny gminy nie jest wystarczająco eksploatowany. Istnieje wyraźna potrzeba stworzenia Strategii Produktu Turystycznego i skuteczna komercjalizacja usług w sferze turystyki.

4. Ochrona zdrowia

Według Światowej Organizacji Zdrowia, ochrona zdrowia obejmuje wszelkie działania mające na celu promowanie zdrowia, do których zalicza się środki zapobiegawcze, łagodzące i lecznicze, stosowane nie tylko w stosunku do jednostek, ale także w stosunku do populacji. Świadczenie takich usług stanowi o systemie opieki zdrowotnej, obejmującym organizacje rządowe, takie jak Narodowy Fundusz Zdrowia. Definicja ta zawęża pojęcie ochrony zdrowia do części, za którą odpowiedzialni są pracownicy systemu ochrony zdrowia.

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

Mieszkańcy gminy Dębowa Kłoda mają stosunkowo dobry dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia. Na terenie gminy funkcjonują dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Dębowej Kłodzie i w Kodeńcu specjalizujące się w medycynie rodzinnej oraz wykonujące badania laboratoryjne, szczepienia, spirometrię, EKG, USG, RTG.

Na terenie gminy działa również punkt apteczny w Kodeńcu. Opiekę medyczną mieszkańców gminy Dębowa Kłoda w zakresie leczenia otwartego zapewniają niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Liczba osób przypadających na 1 przychodnię wyniosła w 2019 roku- 1960 osób. Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca wyniosły 3,9. W 2019 roku 0,3% budżetu gminy przeznaczone było na ochronę zdrowia.

Tabela 11. Wykaz placówek służby zdrowia zapewniających podstawową opiekę zdrowotną

Lp.	Nazwa zakładu opieki zdrowotnej	Adres
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia Dębowa Kłoda	Dębowa Kłoda 113, Dębowa Kłoda
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Kodeńcu	Kodeniec 67, 21-211 Dębowa Kłoda

Źródło: Dane własne gminy

Celem Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej jest udzielanie ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych w zakresie działań służących ratowaniu, przywróceniu i poprawi

zdrowia oraz innych działań medycznych wynikających z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania.

Obecnie świadczenia z zakresu specjalistycznej ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Dębowa Kłoda nie są realizowane. Najbliższe placówki szpitalne świadczące pełną, specjalistyczną ochronę zdrowia znajdują się w oddalonym o 10 km Parczewie lub w Lublinie.

Populacja ludności w kraju szybko się starzeje. Prognozy wskazują, że w 2030 roku odsetek ludzi powyżej 65. roku życia będzie w naszym kraju wynosił 23,8 – stajemy się społeczeństwem zaawansowanej starości demograficznej.

W województwie lubelskim mamy tylko trzy oddziały geriatryczne (w Parczewie, we Włodawie i w Białej Podlaskiej – łącznie 88 łóżek). Zgodnie ze standardami Unii Europejskiej na Lubelszczyźnie powinno być co najmniej 10 oddziałów z 216 łózkami.

W tym kontekście oferta usług medycznych w opiece geriatrycznej zasługuje na uznanie i sprzyja dalszej specjalizacji w tym zakresie.

Przeciętna długość życia ogółem mieszkańców województwa to 72,7 lat w odniesieniu do mężczyzn oraz 81,6 lat do kobiet (kraj, odpowiednio 73,1 i 81,1). W województwie, dłuższą przeżywalnością charakteryzują się mieszkańcy miast niż wsi. Podobnie statystyki te przedstawiają się w na terenie gminy Dębowa Kłoda. W 2019 roku 47,3% zgonów w gminie Dębowa Kłoda spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 21,4% zgonów w gminie Dębowa Kłoda były nowotwory, a 3,5% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Dębowa Kłoda przypada 13.56 zgonów. Jest to nieznacznie więcej od wartości średniej dla województwa lubelskiego oraz więcej od wartości średniej dla kraju.

Niestety statystyki te w roku 2021 będą o wiele wyższe ze względu na pandemię wirusa SARS-CoV-2 powodującego chorobę COVID-19, której statystyki śmiertelności zwłaszcza u osób po 65 roku życia wynoszą około 8% a po 85 roku życia nawet 15%. Obecnie koronawirus jest określany mianem pandemii, a jego śmiertelność wynosi 3,4% w skali globalnej.

5. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to przede wszystkim zadanie publiczne organów administracji państwowej, czy też samorządowej. Wskazać należy, że aby określić desygnaty tego pojęcia należy dokonać analizy norm prawa powszechnie obowiązującego, które w wielorakich znaczeniach wyraża pojęcie bezpieczeństwo publiczne. Bezpieczeństwo publiczne jest przede

wszystkim wartością konstytucyjną, dla której ochrony możliwe jest ograniczenie korzystania przez obywatela z jego konstytucyjnych wolności i praw.

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postawi zachowań ludności oraz odciskać dotkliwie piętno na jej funkcjonowaniu.

W 2020 roku w gminie Dębowa Kłoda stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 70 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 17,92 przestępstw. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Dębowa Kłoda wynosi 88,40% i jest większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa lubelskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Dębowa Kłoda najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 8,53 (wykrywalność 87%) oraz o charakterze kryminalnym - 8,41 (wykrywalność 82%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 6,71 (91%), drogowe - 2,37 (98%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,35 (100%).

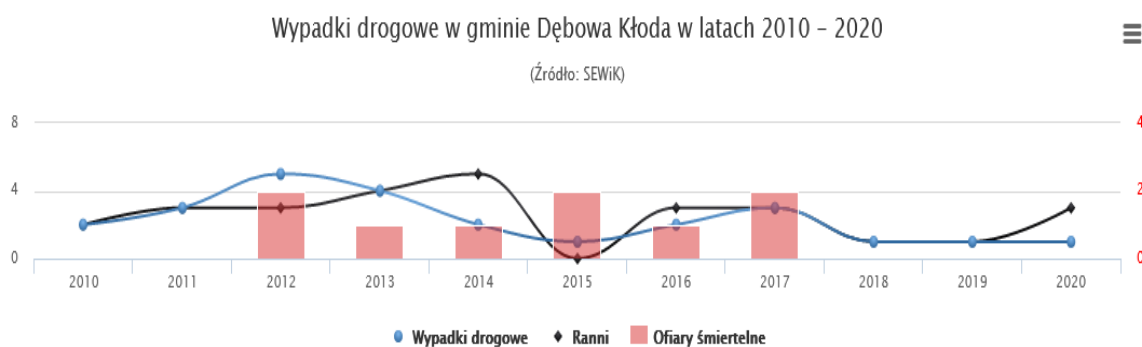
Tabela 12. Dane dotyczące przestępczości na terenie gminy Dębowa Kłoda

ILOŚĆ, RODZAJ INTERWENCJI POLICYJNYCH I ZDARZEŃ DROGOWYCH	
RODZAJ ZDARZENIA	Gmina Dębowa Kłoda
	2020
Przestępstwa o charakterze kryminalnym	33
Wypadek drogowy	1
Przestępstwa o charakterze gospodarczym	26
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	1
Przestępstwa przeciwko mieniu	33
Przestępstwa drogowe	9

Źródło: www.polskawliczbach.pl

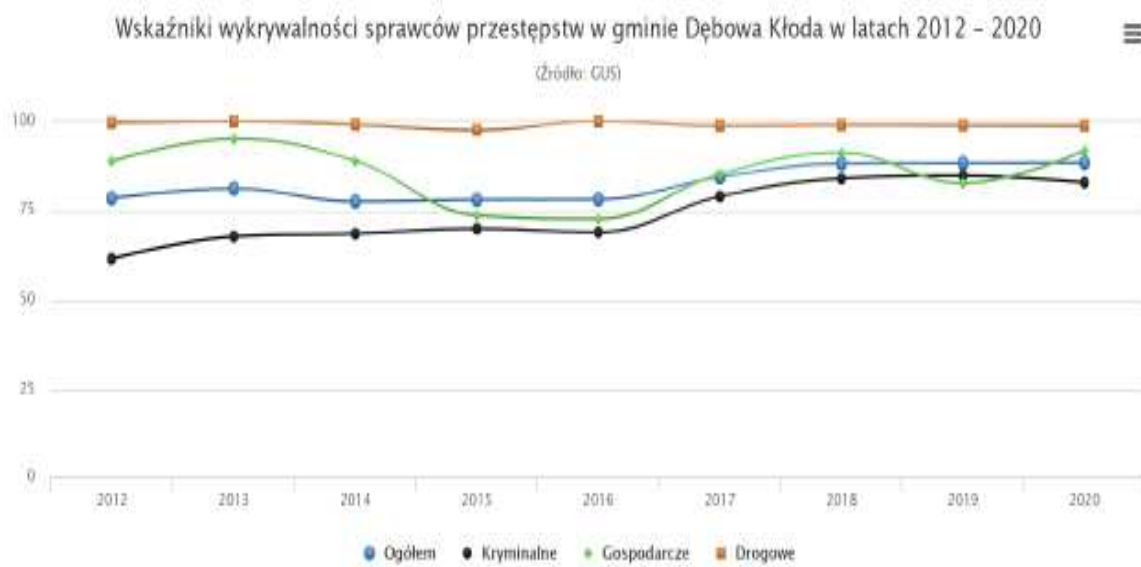
Od wielu lat istotnym problemem w zakresie bezpieczeństwa publicznego są przestępstwa drogowe. W zakresie wypadków drogowych ilość postępowań jest porównywalna do roku 2019. W zakresie kierowania pojazdami przez nietrzeźwych kierowców odnotowano porównywalną ilość aktów oskarżenia w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 7. Wypadki drogowe w gminie Dębowa Kłoda w latach 2010-2020

Źródło: Polska w liczbach: www.polskawliczbach.pl

Wykres 8. Wykrywalność sprawców przestępstw w latach 2012-2020

Źródło: Polska w liczbach: www.polskawliczbach.pl

Pogarszające się warunki materialne i liberalizacja przepisów prawa stwarzają możliwości ujawniania się następujących zagrożeń:

- w sferze przestępczości kryminalnej trzeba liczyć się z dużą aktywnością elementu przestępczego, który będzie dążył do polepszenia swoich warunków bytowych przez dokonywanie przestępstw a w związku z powiększającą się biernością społeczną, ujawniają się większe trudności z wykrywaniem sprawców przestępstw. Przestępstwa o tym charakterze mogą być również popełniane przez osoby nieletnie.
- brak pracy a wręcz niechęć do jej podjęcia może skutkować wzrostem przestępczości w sferze włamań, kradzieży i rozbojów.
- w sferze porządku publicznego mogą nastąpić zagrożenia związane z nadmiernym spożyciem alkoholu a co za tym idzie ze zwiększoną liczbą zakłóceń porządku, dewastacji mienia, zaśmiecania.
- szczególnie w szkołach może nasilić się rozprowadzanie i używanie wszelkich środków odurzających.
- niepokojącym zjawiskiem jest nasilenie się zjawiska występowania przemocy w rodzinie.

Praca policji będzie kontynuacją dotychczas podejmowanych działań i koncentrować się będzie na zagadnieniach wymagających usprawnień w zakresie:

- podnoszenia efektywności pracy kryminalnej w celu podniesienia wykrywalności przestępstw;
- poprawy jakości czynności procesowych wykonywanych na miejscu zdarzenia;
- podejmowania stanowczych działań przy zabezpieczeniu ładu i porządku publicznego;
- zwiększenie represji w stosunku do osób popełniających wykroczenia porządkowe;
- poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a w szczególności w ujawnianiu nietrzeźwych kierujących;
- ujawnianiu większej liczby czynów zabronionych dokonywanych przez nieletnich;
- kierowanie służb patrolowych w miejsca najbardziej zagrożone przestępczością;
- nasilenie współpracy z instytucjami współdziałającymi.

Inspekcje, straże i jednostki organizacyjne Gminy Dębowa Kłoda działają sprawnie i efektywnie. Utrzymywane są dobre relacje z poszczególnymi podmiotami odpowiedzialnymi za stan bezpieczeństwa na terenie gminy. Coraz powszechniej pojawiają się działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego, bezpieczeństwa dzieci w szkole i w drodze do szkoły oraz częściej diagnozowane i analizowane są zagrożenia na terenie gminy.

Według badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców w 2021 r. wynika, że zachodzi konieczność wprowadzenia większej ilości patroli policyjnych.

6. Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, pomoc społeczna definiowana jest jako instytucja polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie wiejskiej Dębowa Kłoda realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie działający w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych szczegółowo opisanych w rozdziale I.

ZADANIA WŁASNE GMINY Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

(Obligatoryjne)

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 2) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej;
- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad

długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;

10) praca socjalna;

11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;

13) dożywianie dzieci;

14) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;

15) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;

16) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;

17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;

18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;

19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;

20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

ZADANIA WŁASNE GMINY Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

(Fakultatywne)

1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;

2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;

3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

3a) opracowanie i realizacja projektów socjalnych;

4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;

5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

ZADANIA ZLECONE GMINIE Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

- 1) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- 3) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie zarządza kierownik ośrodka przy udziale głównego księgowego odpowiedzialnego za rozliczenia finansowe. Na dzień 31 grudnia 2020 roku zatrudnionych było 11 osób, z czego 4 osoby stanowią pracownicy socjalni. Pozostałą kadrę Ośrodka stanowią: 3 pracowników administracyjnych (w tym 2 pracowników do spraw świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego oraz 1 do świadczeń wychowawczych), 1 asystent rodziny, 1 osoba sprzątająca. Większość kadry posiada wykształcenie wyższe. Ponadto pracownicy biorą czynny udział w szkoleniach doskonalących i podnoszących kwalifikacje kadr pomocy społecznej.

Prawo do wsparcia udzielanego przez ośrodek pomocy społecznej mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych.

Celem pomocy społecznej jest w szczególności przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, praca socjalna, prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej, analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych oraz

rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie poza ustawowymi zadaniami, realizuje również projekty współfinansowane ze środków pomocowych, m.in. w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Projekt pod tytułem „Aktywizacja Społeczno- zawodowa w gminie Dębowa Kłoda” był realizowany w latach: 2018-2019 dla 24 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczenie społecznym, w wieku aktywności zawodowej z terenu gminy będących klientami GOPS. Wartość dofinansowania z budżetu Unii Europejskiej wyniosła 404 620,92 zł a wkład własny- 71 403,70 zł.

Kolejna edycja projektu „Aktywizacja Społeczno- zawodowa w gminie Dębowa Kłoda” jest realizowana w latach 2020-2021 również dla 24 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczenie społecznym, w wieku aktywności zawodowej z terenu gminy będących klientami GOPS. Wartość dofinansowania z budżetu Unii Europejskiej wyniosła 546 720,01 zł a wkład własny- 96 480,01 zł. Działania realizowane w ramach projektów to w szczególności: diagnoza potrzeb, praca socjalna, poradnictwo psychologiczne, aktywizacja społeczno-kulturalna, doradztwo zawodowe, szkolenia i kursy zawodowe oraz staże zawodowe u pracodawców. Założone rezultaty projektu prowadzą do uzyskania kwalifikacji lub kompetencji zawodowych, podjęcia zatrudnienia lub poszukiwanie pracy po zakończeniu przez uczestników udziału w projekcie.

Gmina Dębowa Kłoda nie posiada na swoim terenie Domu Pomocy Społecznej (diennej czy całodobowej). Brak infrastruktury domów pomocy społecznej, na terenie gminy powoduje, że mieszkańcy umieszczani są w domach pomocy na terenie innych gmin. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej gmina ponosi koszty związane z pobytem swoich mieszkańców w Domu Pomocy Społecznej. Koszty z roku na rok systematycznie rosną, a środki przeznaczone na to zadanie stanowią dochód innych gmin.

Na terenie gminy brak również środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładów aktywności zawodowej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie realizując ustawę o pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości Ośrodka.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał wsparcia potrzebującym mieszkańcom swojej gminy, a także wypłacał świadczenia w postaci zasiłków rodzinnych, zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych w wysokości 500 zł na dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia (potocznie zwanych 500 plus).

W latach 2018- 2020 wysokość środków finansowych przeznaczonych na pomoc mieszkańcom gminy ogółem uległa nieznacznemu wzrostowi.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez GOPS Dębowa Kłoda wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2017-2019.

Tabela 13. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2017-2019

Wskaźnik	2017	2018	2019
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1025	972	816
liczba rodzin	319	292	266

Źródło: Dane własne GOPS

Liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie Dębowa Kłoda w latach 2017-2019 ulegała systematycznemu spadkowi aczkolwiek liczba rodzin korzystających z pomocy nadal pozostaje na dosyć wysokim poziomie. Wpływ na taką sytuację mogło mieć m.in. niskie kryterium dochodowe obowiązujące przy ubieganiu się o wsparcie, które zawężyło liczbę osób uprawnionych do korzystania z pomocy oraz poprawiająca się sytuacja na rynku pracy. Niestety prognozy na rok 2022 nie są optymistyczne ze względu na trwającą pandemię wirusa SARS-CoV-2 oraz skutki społeczne i ekonomiczne z tego wynikające.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych pomocą społeczną w 2020 roku wykazała, że największą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Ci z nich, którzy bezpośrednio korzystali ze wsparcia, otrzymywali pomoc głównie w postaci zasiłków okresowych, celowych, zasiłków na zakup żywności. Znacznie mniejsze, choć spore, grupy reprezentowały osoby w wieku nauki szkolnej korzystające z pomocy w formie posiłków i osoby w wieku poprodukcyjnym korzystające z pomocy w formie zasiłku stałego, zasiłków celowych i usług opiekuńczych.

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej według aktywności zawodowej, najliczniejszą grupę w 2020 roku stanowiły osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo. Obecność tych osób w gronie beneficjentów pomocy społecznej należy tłumaczyć

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

uzyskiwaniem przez nie niskich dochodów uniemożliwiających utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie Gmina Dębowa Kłoda za lata 2017-2019.

Tabela 14. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Dębowa Kłoda w latach 2017-2019.

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Ubóstwo	176	134	145	562	416	421
Bezdomność	0	1	1	0	0	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	1	58	63	1	276	299
Bezrobocie	121	100	103	376	309	318
Niepelnosprawność	49	53	57	132	130	136
Długotrwała lub ciężka choroba	121	114	116	347	307	297
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	43	47	68	149	146	223
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	9	9	11	27	21	23
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	2	2	1	2	2
Zdarzenie losowe	0	2	0	2	6	0
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane własne GOPS

W latach 2017-2019 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo i bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba. Ważnymi przyczynami udzielania pomocy były również: niepełnosprawność oraz potrzeba ochrony macierzyństwa, najmniejszą grupę stanowiły osoby objęte pomocą ze względu na bezdomność w 2019 roku – 1 osoba.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie w latach 2017-2019 realizował usługi opiekuńcze, które świadczone były przez 1 osobę zatrudnioną w ramach etatu. Usługami opiekuńczymi objęte zostały osoby starsze, schorowane, z niepełnosprawnościami, niezdolne do samodzielnej egzystencji. Natomiast specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi wykonywane były przez 3 osoby w ramach umów zleceń.

Jednym ze świadczeń niepieniężnych realizowanych przez pomoc społeczną jest praca socjalna. Coraz bardziej rośnie zapotrzebowanie na tę formę wsparcia, która przyczynia się do przeciwdziałania, ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych oraz łagodzenia skutków ubóstwa.

Samorząd lokalny, mając na względzie prawa obywatelskie zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i Karcie Praw Rodziny, dąży do zapewnienia rodzinom odpowiednich warunków życia do właściwego ich rozwoju. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie mając na celu stworzenie zintegrowanego i skutecznego systemu wsparcia, podejmuje działania zmierzające do sukcesywnego odchodzenia od świadczeń finansowych na rzecz wprowadzenia nowych rozwiązań, dotyczących wzmożonej działalności usługowej, rozwoju na rzecz pracy socjalnej oraz aktywizacji środowiska lokalnego.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych zapewnia się wsparcie prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Rodzina może otrzymać wsparcie poprzez działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających. Dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędnym jest zapewnienie mu właściwej opieki w rodzinie naturalnej lub warunkach maksymalnie zbliżonych do tych, które w niej występują.

Jak pokazują powyższe wskaźniki liczba rodzin oraz osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych na terenie gminy Dębowa Kłoda systematycznie rośnie (z 146 osób w rodzinach w 2018 roku do aż 223 osób w rodzinach w 2019 roku).

Znaczną część klientów systemu pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Niejednokrotnie niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa społecznego, które związane jest z pozbawieniem dzieci, trwale lub przejściowo, szans przebywania i wychowywania we własnej rodzinie, ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo - wychowawczych. Rodzina dysfunkcyjna nie spełnia podstawowych zadań, nie zapewnia odpowiedniego klimatu emocjonalnego, nie zaspokaja potrzeb materialnych, duchowych, nie daje zaplecza dla zaspokojenia potrzeb psychicznych czy choćby warunków realizacji podstawowego obowiązku szkolnego. Niekorzystnymi skutkami marginalizacji i wykluczenia społecznego rodzin dysfunkcyjnych są m.in. konflikty z prawem, trudności w nauce, nieumiejętne wykorzystanie czasu wolnego, rozluźnienie więzi rodzinnych, brak motywacji do dalszej nauki, samorozwoju, brak samoakceptacji, problemy zdrowotne, izolacja, zanik ambicji, trudności wychowawcze, poczucie niższości, przemoc w rodzinie, osamotnienie, wzrost zachowań patologicznych, negatywne wzorce dla dzieci, konflikty rodzinne. Jeżeli zdarzy się, że mimo wsparcia udzielonego rodzinie, w sytuacji gdy wszelkie sposoby pomocy nie przyniosą wymiernego i oczekiwanego rezultatu, w przypadku gdy nie będzie szans na zmianę funkcjonowania rodziny biologicznej, należy wówczas dążyć do uregulowania sytuacji prawnej dziecka oraz w ostateczności pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych niejednokrotnie jest podstawą do organizowania opieki nad dzieckiem poza rodziną naturalną. Kwestia dziecka i rodziny w polityce społecznej traktowana jest w sposób szczególny. Działalność na rzecz dzieci koncentruje się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych, poprzez ułatwianie dostępu do oświaty i systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu różnych zagrożeń życiowych, poprzez m.in. zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, organizowanie pieczy zastępczej, prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Gmina Dębowa Kłoda posiada Gminny Program Wspierania Rodziny na lata

2020- 2022, którego nadrzędnym celem jest systemowa i kompleksowa pomoc rodzinom z terenu gminy.

Od 2015 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie jest zatrudniony asystent rodziny. Zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodzin z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej i wychowawczej, z wykorzystaniem mocnych stron i zasobów rodziny. Działania, które podejmuje asystent rodziny mają na celu zmianę stosunku osób w rodzinie co do własnej sprawczości, zwiększenia poczucia wpływu na własne życie, prawidłowego wypełniania roli rodziców, co rzutuje na pozostawienie dzieci w ich biologicznych rodzinach. W 2018 roku wsparciem asystenta rodziny zostało objętych 12 rodzin, natomiast w 2019 roku 13 rodzin.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Zauważalne jest zmniejszenie się liczby osób kwalifikujących się do pobierania świadczeń rodzinnych. Spowodowane to zostało długoletnim zamrożeniem kryterium dochodowego. W przypadku świadczeń alimentacyjnych ilość osób pobierających to świadczenie utrzymuje się na stałym poziomie. Liczba osób pobierająca dodatek mieszkaniowy oraz kwota wypłaconych świadczeń zmniejszyła się od roku 2015, co wynika z mniejszej liczby składanych wniosków, przekroczeniem kryterium dochodowego oraz przekroczeniem powierzchni użytkowej lokalu.

Gmina Dębowa Kłoda nie posiada mieszkań chronionych. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, może być przyznane wsparcie w mieszkaniu chronionym. W mieszkaniu chronionym treningowym zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie lub utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia samodzielnego życia.

W perspektywie do 2028 roku władze gminy planują utworzenie mieszkań chronionych na terenie gminy Dębowa Kłoda.

W związku z ograniczoną ilością środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej wskazane jest pozyskiwanie funduszy z dodatkowych źródeł, do których należą między innymi środki Europejskiego Funduszu Społecznego.

7. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji, rozumiana jest również jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób z niepełnosprawnościami, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Szacując liczbę osób niepełnosprawnych należy pamiętać, że zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, osobą z niepełnosprawnością jest osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa). Z powyższej definicji wynika podział na osoby niepełnosprawne prawnie tj. takie, które posiadają aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony oraz osoby niepełnosprawne tylko biologicznie tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności. Doprecyzowując za osoby z niepełnosprawnościami uznaje się osoby w świetle przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, tj. osoby z odpowiednim orzeczeniem lub innym dokumentem poświadczającym stan zdrowia.

Ogromnym problemem dotyczącym osoby z niepełnosprawnościami z gminy Dębowa Kłoda, których zgodnie z szacunkami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2019 roku jest 136 osób, jest brak dostępności infrastruktury społecznej i architektonicznej oraz usług dla osób z niepełnosprawnościami.

Bardzo trudno jest określić precyzyjnie liczbę osób niepełnosprawnych w skali gminy, gdyż nie wszystkie osoby niepełnosprawne są zainteresowane przekazywaniem takiej informacji oraz nie ma bezpośredniego systemu przepływu informacji pomiędzy organami orzekającymi, które weryfikowałyby i udostępniały takie dane.

Poniżej wskazano liczbę osób z terenu gminy korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność.

Tabela 15. Ilość osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność w gminie Dębowa Kłoda w latach 2017-2019 roku

Powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Niepełnosprawność	49	53	57	132	130	136

Źródło: Dane własne GOPS

Na terenie gminy Dębowa Kłoda nie są realizowane usługi specjalistyczne dla osób dorosłych przewlekle psychicznie chorych i z niepełnosprawnością intelektualną. Na mocy porozumień zawartych z wójtami poszczególnych gmin, osoby z niepełnosprawnościami są kierowani do placówek istniejących w innych gminach.

Osoby niepełnosprawne na rynku pracy ze względu na swoją sytuację zdrowotną i nierzadko konieczność dostosowania miejsca zatrudnienia do swoich potrzeb zajmują pozycje specyficzną. Sytuacja taka oznacza zwiększony koszt dla pracodawcy i choć istniejący system zatrudnienia wspiera zarówno zatrudnienie na otwartym rynku pracy, jak i wspomaga tworzenie odrębnych zakładów pracy chronionej, to jednak sytuacja niepełnosprawnego na rynku pracy nadal pozostawia wiele do życzenia.

8. Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ocenia szacunkowo wielkość populacji, która może być dotknięta problemami alkoholowymi.

Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 16. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Wskaźnik		W Polsce	W gminie do 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	Razem ok 2 mln osób: dorosłych i dzieci	Okolo 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło: Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Poniższa tabela obrazuje wielkość wydatków na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Dębowa Kłoda w okresie 2018- 2020.

Tabela 17. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie Dębowa Kłoda

Wielkość wydatków	2018	2019	2020
-------------------	------	------	------

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	57 754,24	59 315,24	27 055,73
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	2 481,18	1 620,80	0,00
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	-	-	-
razem	60 235,42	60 936,04	27 055,73

Źródło: Dane własne GOPS

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerywania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji)
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzoru picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Gmina Dębowa Kłoda co roku uchwała Gminne Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminne Programy Przeciwdziałania Narkomanii, których aktualne wersje na rok 2021 zostały przyjęte w IV kwartale 2020 roku w drodze uchwał Rady Gminy.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej

w dzieciństwie. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy tj. najczęściej dzieci. Tego typu doświadczenia uczą agresywnego stylu zachowania, zwiększają pobudzenie z elementami agresji, zmniejszają opór przed agresywnym zachowaniem, zaburzają poglądy na temat sposobów rozwiązywanie konfliktów i zmniejszają wrażliwość na agresywne zachowania. Olbrzymie koszty przemocy domowej ponoszą zarówno jednostki, jak i społeczeństwo. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

Przemoc w rodzinie może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;

2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;

3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczygnięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;

4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy.

Stosowanie przemocy przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Jej skutkiem mogą być nie tylko bezpośrednie szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, ale także długotrwałe negatywne konsekwencje dla rozwoju dzieci. Specyfika tego zjawiska powoduje, iż jest ono trudne do rozpoznania. Niejednokrotnie trwa bowiem wiele lat, a ofiary trzymają je w tajemnicy ze względu na związek emocjonalny ze sprawcą, obawę przed ostracyzmem społecznym czy brak wiary

w możliwość zmiany sytuacji. Również traktowanie przemocy jako prywatnej sprawy rodziny powoduje, że wiele jej przypadków nigdy nie wychodzi na jaw.

Do zadań własnych gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie każda gmina powołuje Zespół Interdyscyplinarny, w którego skład, wchodzi przygotowani do skutecznego zajmowania się problematyką przemocy specjaliści. Zadaniem Zespołu jest kompleksowe zajmowanie się rodzinami oraz monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, poinformowanie o tym odpowiednich służb. Zespół Interdyscyplinarny zajmuje się również zbieraniem i przekazywaniem informacji na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie, jak również gromadzeniem informacji na temat miejsc, osób i możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie tworzenia nowych miejsc pomocy dla osób krzywdzonych. Zespoły Interdyscyplinarne inicjują działania zmierzające do podniesienia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy.

Tabela 18. Wykaz działalności zespołu interdyscyplinarnego w gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2020

Gmina	Liczba osób objętych pomocą ze względu na przemoc		Liczba postępowań gdzie była prowadzona procedura „Niebieskich kart”	
DĘBOWA KŁODA	Ogółem	141	Ogółem	72
	Rok 2018	54	Rok 2018	30
	Rok 2019	49	Rok 2019	23

	Rok 2020	38	Rok 2020	19
--	----------	-----------	----------	-----------

Źródło: Dane własne Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Dębowa Kłoda

Bardzo istotną kwestią jest, że często zjawisku przemocy towarzyszy alkohol. Zgodnie ze statystykami policyjnymi ponad 60% sprawców przemocy domowej było pod wpływem alkoholu.

Poniżej przedstawiono również dane pozyskane z Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odnośnie liczby osób uzależnionych od alkoholu stosujących przemoc, które skorzystały z pomocy terapeutycznej, liczby osób stosujących przemoc skierowanych na badania w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu oraz liczby wniosków o wszczęcie postępowania skierowanych do sądu.

Tabela 19. Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za lata 2018-2020

Gmina	Liczba osób uzależnionych od alkoholu stosujących przemoc które skorzystały z pomocy terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie skierowanych na badania biegłych sądowych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	Ilość kierowanych do sądu wniosków o wszczęcie postępowania			
DĘBOWA KŁODA	Ogółem	49	Ogółem	12	Ogółem	28
	Rok 2018	17	Rok 2018	3	Rok 2018	9
	Rok 2019	20	Rok 2019	6	Rok 2019	11
	Rok 2020	12	Rok 2020	3	Rok 2020	8

Źródło: Dane przekazane przez GKRPA

Podjmując działania w zakresie zapobiegania przemocy w rodzinie przedstawiciele policji ściśle współpracowali z Zespołem Interdyscyplinarnym Gminy Dębowa Kłoda. W kolejnych

latach począwszy od 2018 roku liczba sporządzonych Niebieskich Kart systematycznie spadała.

Gmina Dębowa Kłoda posiada Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021-2024.

9. Ekonomia społeczna

W świetle dostępności usług społecznych istotna jest rola ekonomii społecznej, stanowiącej specyficzny przejaw aktywności mieszkańców. Definicja Ekonomii Społecznej zawarta w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku wskazuje, iż jest to „sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu”.

Do sektora ekonomii społecznej zalicza się w szczególności organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich, spółdzielnie pracy oraz podmioty ekonomii solidarnej, tj. przedsiębiorstwa społeczne, spółdzielnie socjalne oraz spółdzielnie inwalidów i niewidomych, zakłady pracy chronionej, jednostki reintegracyjne aktywizujące osoby niepełnosprawne (Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej) i jednostki reintegracyjne zatrudnienia socjalnego aktywizujące osoby wykluczone społecznie (Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej).

Pod względem rozwoju lokalnego, kluczowym obszarem aktywności społeczeństwa, również w gminie Gmina Dębowa Kłoda, stało się zaangażowanie w dobrowolną działalność w ramach organizacji pozarządowych, będących przestrzenią nabywania różnych doświadczeń i umiejętności społecznych. Odbywające się w nich działania i kontakty wypełniają przestrzeń pomiędzy jednostką i społeczeństwem oraz pomiędzy obywatelem i państwem.

W świetle danych Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) na terenie gminy Dębowa Kłoda funkcjonuje 15 organizacji pozarządowych, które prowadzą swoją działalność w formie stowarzyszeń i fundacji.

Tabela nr 20. Wykaz stowarzyszeń prowadzących działalność na terenie gminy Dębowa Kłoda

Nazwa	Miejscowość
POLESKIE STOWARZYSZENIE ROZWOJU TURYSTYKI	MAKOSZKA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Nazwa	Miejscowość
UNDACJA ROZWOJU WSI POLESKIEJ "TERRA SARMATIA"	WYHALEW
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W DĘBOWEJ KŁODZIE	DĘBOWA KŁODA
STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU CHMIEŁOWA, KORONY, MARIANÓWKI	CHMIELÓW
STOWARZYSZENIE NA RZECZ INTEGRACJI I ROZWOJU WSI WYHALEW	WYHALEW
STOWARZYSZENIE PERŁY CHMIEŁOWA	CHMIELÓW
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W CHMIELOWIE	CHMIELÓW
STOWARZYSZENIE KOBIET AKTYWNYCH W DĘBOWEJ KŁODZIE	DĘBOWA KŁODA
STOWARZYSZENIE "NASZA PRZYSZŁOŚĆ"	UHNIN
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W UHNINIE	UHNIN
STOWARZYSZENIE OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W CHMIELOWIE	CHMIELÓW
FUNDACJA "DZIAŁAJMY RAZEM"	WYHALEW
FUNDACJA "INFINITY ARTS"	BIAŁKA
STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU WSI PACHOLE I OKOLIC W LIKWIDACJI	PACHOLE
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KODEŃCU	KODENIEC

Źródło: Krajowy Rejestr Sądowy: ekrs.ems.gov.pl z dn.17.12.2021

Poza stowarzyszeniami rejestrowymi na terenie gminy działają również stowarzyszenia niezarejestrowane w KRS w formie kół gospodyń wiejskich tj.:

- Koło Gospodyń „Kodenianki” w Kodeńcu
- Koło Gospodyń Wiejskich w Stępkowie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Chmielowie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bednarzówce

W zakresie dostępności usług społecznych istotna jest współpraca gminy Dębowa Kłoda z organizacjami pozarządowymi, odbywająca się na podstawie rocznych programów współpracy. Głównymi celami Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2021 rok są: wspieranie aktywności społecznej i samoorganizacji mieszkańców; określenie priorytetowych zadań publicznych; tworzenie warunków do budowania współpracy między samorządem i organizacjami pozarządowymi; odciążenie sektora publicznego w realizacji niektórych zadań; wspólna realizacja ważnych lokalnych inicjatyw i przedsięwzięć służących dobru

wspólnoty oraz określenie czytelnych zasad współpracy gminy z podmiotami funkcjonującymi na zasadzie „non - profit” i wspierania działań tych organizacji.

Cele te będą realizowane poprzez podejmowanie i inicjowanie różnorodnych form współpracy w celu zwiększenia efektywności realizacji zadań publicznych w sferze pożytku publicznego, aktywizowanie społeczności lokalnej i podejmowanie działań zwiększających zakres partycypacji społecznej mieszkańców, podejmowanie wspólnych działań, otwarcie na nowe inicjatywy w celu poprawy jakości życia mieszkańców, promowanie idei społeczeństwa obywatelskiego, wspieranie organizacji w realizacji ważnych celów społecznych oraz wspieranie rozwoju sektora organizacji poprzez wspomaganie ich działalności organizacyjnej i merytorycznej, a także zwiększenie wykorzystania instrumentów ekonomii społecznej w aktywizacji społecznej mieszkańców.

Wysokość środków w 2022 roku na realizację zadań publicznych objętych programem współpracy zaplanowano w wysokości 75 000,00 zł.

W gminie Dębowa Kłoda do 2021 roku nie funkcjonowała instytucja Budżetu Partycypacyjnego tzw. Budżetu Obywatelskiego.

10. Starzenie się społeczeństwa

Celem polityki społecznej w odniesieniu do osób starszych są działania, które planowo i kompleksowo będą wpływały na poprawę życia seniorów, co może być dokonywane poprzez stwarzanie - obecnie i w przyszłości - warunków zaspokajania potrzeb seniorów oraz kształtowanie odpowiednich relacji pomiędzy starszym pokoleniem a młodszymi generacjami, drogą ograniczenia uzależnienia młodszych od starszych, zapobiegania marginalizacji osób starszych oraz kształtowania międzypokoleniowej solidarności.

Prognoza demograficzna ludności gminy do roku 2030 zakłada wzrost udziału osób w wieku powyżej 55. roku życia. Mając na uwadze zmiany w strukturze wiekowej ludności niezbędne jest zapewnienie specyficznych form pomocy osobom starszym, w celu jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku oraz niedoprowadzanie do marginalizacji.

Na zjawisko starzenia się ludności wpływa pośrednio szereg czynników, jak np. poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom pomocy społecznej i ochrony zdrowia, wykształcenie ludności oraz polityka społeczna państwa. Proces starzenia się ma więc nie tylko wymiar demograficzny, ale także ekonomiczny i społeczny. Wyrazem tego są zmiany struktury konsumpcji, wzrost zapotrzebowania na niektóre usługi (np. w dziedzinie ochrony zdrowia, opieki społecznej),

zmniejszenie aktywności zawodowej, zwiększenie wydatków na utrzymanie rosnącej grupy poprodukcyjnej, zmiana struktury siły roboczej, rodziny i gospodarstw domowych. Wymusza to działania ze strony gminy w zakresie dostosowania infrastruktury i nakładów finansowych na różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

Społeczne skutki procesu starzenia się to nie tylko problem rosnących kosztów zabezpieczenia społecznego, lecz również opieki zdrowotnej oraz tzw. opieki długoterminowej (pielęgnacja). W związku ze starzeniem się społeczeństwa wzrośnie zapotrzebowanie na lekarzy geriatrów. Na poziomie indywidualnym dla seniorów ważne jest zagospodarowanie czasu, wykorzystanie ich doświadczenia zawodowego i życiowego, ich chęci bycia użytecznym, możliwość podniesienia poziomu życia dzięki dodatkowym, nawet niewielkim, dochodom. Funkcjonowanie seniorów w rodzinach podnosi poczucie solidarności międzypokoleniowej. Ich nieodpłatna działalność społecznie użyteczna, zarówno wobec rodziny jak i wobec osób trzecich pozwala im czuć się potrzebnymi rodzinie bądź szerszemu środowisku, co pozytywnie wpływa na ich samoocenę i nastraja pozytywnie wobec wyzwań codzienności. Działania władz wobec najstarszej warstwy społeczeństwa powinny być ukierunkowane na wzmacnianie aktywności tych ludzi, poprzez stwarzanie odpowiednich przesłanek instytucjonalnych i prawnych. Ubóstwo jest w grupie seniorów zdecydowanie rzadsze niż wśród rodzin wychowujących dzieci. Seniorzy stabilizują popyt rynkowy. Cechują się najniższą spośród wszystkich dorosłych skłonnością do popełniania przestępstw, najrzadziej są sprawcami wypadków komunikacyjnych.

Satysfakcjonujące starzenie się wiąże się z trzema czynnikami: niskim poziomem niepełnosprawności, samodzielnym funkcjonowaniem fizycznym i umysłowym oraz aktywnym zaangażowaniem i zainteresowaniem życiem.

Sytuacja ta wymusza konieczność:

- podjęcia działań na rzecz poprawy sytuacji materialnej osób starszych
- przeciwdziałania postępującej niesprawności psychofizycznej
- przeciwdziałania poczuciu osamotnienia osób starszych
- angażowania osób starszych w życie społeczności lokalnych
- dbałość o stan zdrowia osób starszych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju badań profilaktycznych.

Osoby starsze w znacznej większości są osobami sprawnymi umysłowo i fizycznie, pragnącymi normalnie funkcjonować w społeczeństwie. Borykają się one z różnorodnymi problemami związanymi z aktywnym uczestnictwem w życiu rodzinnym, zawodowym i kulturalnym. Na terenie gminy Dębowa Kłoda jest niewiele ofert dla seniorów w zakresie

możliwości korzystania z usług i szerokiej oferty proponowanej zarówno przez instytucje, jak i organizacje pozarządowe. W 2021 roku prowadzone były Warsztaty „Zapomniana tradycja ciasta drożdżowego” prowadzone przez Stowarzyszenie Perły Chmielowa.

Jedną z podstawowych form opieki nad osobami starszymi jest świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Usługi świadczone w miejscu zamieszkania oprócz czynności pielęgnacyjno-opiekuńczych obejmują również czynności polegające na zaspokojeniu codziennych czynności życiowych (zakupy, przygotowanie posiłków, palenie w piecu, mycie okien, utrzymanie w porządku i czystości pomieszczeń, pranie w domu lub odnośnienie do pralni itd.).

11. Analiza SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats– zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu powiatu, gmin, organizacji pozarządowych i obejmuje następujące obszary, które w procesie diagnostyczno- analitycznym zostały wyróżnione jako kluczowe dla rozwiązywania problemów społecznych w perspektywie czasowej 2021- 2028:

- **bezrobocie i ubóstwo**
- **rodzina, dziecko i młodzież**
- **uzależnienia i przemoc w rodzinie**
- **starzenie się społeczeństwa i niepełnosprawność**
- **kapitał społeczny i ludzki.**

BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia • przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia • upowszechnianie informacji o usługach pośrednictwa zawodowego oraz szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych • przeciwdziałanie służb społecznych ubóstwu w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia • zwiększająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych • mała liczba dużych i średnich zakładów pracy • małe środki na aktywizacje osób bezrobotnych • mała liczba ofert pracy • brak doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych • duża liczba osób bez kwalifikacji zawodowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez bezrobotnych wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach • korzystanie z dostępu do europejskich rynków pracy • możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom z funduszy zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost poziomu bezrobocia • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia • rosnąca liczba osób bezrobotnych wymagająca aktywizacji • zbyt mała liczba inwestorów • trudności w znalezieniu zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież • zwiększające się koszty pracy • pandemia COVID-19

RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie dysfunkcjom rodzin • prowadzenie efektywnej pracy socjalnej • analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • wykształcona kadra pedagogiczna • dobra współpraca pomiędzy instytucjami (szkoły, poradnie, świetlica) • dobra oferta zajęć pozalekcyjnych • specjaliści w placówkach (pedagog, psycholog, logopeda) • dobre warunki lokalowe i zaplecze sportowo- rekreacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom koordynacji działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • ograniczona oferta możliwości spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży • ograniczone środki na edukację • niewydolni i bierni rodzice • niewystarczająca oferta edukacyjna dla uczniów niepełnosprawnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość kontynuowania przez młodzież nauki • zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych • rosnąca świadomość zdrowotna mieszkańców • możliwość poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki koordynacji działań instytucji wspierających te grupy • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży min. KGW 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie • utrudnione warunki do prowadzenia pracy socjalnej • niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży • ograniczona liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania wolnego czasu • wzrost przestępczości wśród osób nieletnich • niski poziom poczucia bezpieczeństwa wśród rodzin z dziećmi

--	--

UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona działalność terapeutyczna i rehabilitacyjna w obszarze uzależnień • brak diagnozy kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych, co do zagrożenia uzależnieniami • rosnąca świadomość dzieci i młodzieży, co do zagrożeń uzależnieniami 	<ul style="list-style-type: none"> • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej w gminie • zwiększająca się liczba rodzin potrzebujących wsparcia psychospołecznego i prawnego • rosnąca liczba osób, w stosunku, do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • zwiększająca się liczba rodzin objętych interwencją z powodu przemocy w rodzinie

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania członków rodzin w sprawowaniu opieki nad pochodzącymi z nich osobami starszymi i niepełnosprawnymi podnoszenie poziomu życia osób starszych i niepełnosprawnych w gminie uwrażliwianie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> brak Domu Pomocy Społecznej (dziennego czy całodobowego) brak mieszkań chronionych brak działań inicjujących powstawanie w powiecie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ograniczona działalność prozdrowotna wśród osób starszych niewystarczające działania w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym i niepełnosprawnym codzienne życie brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych brak działań inicjujących wolontariat na rzecz osób starszych oraz niepełnosprawnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> posiadanie przez osoby starsze i niepełnosprawne wiedzy o dostępnych formach pomocy możliwość skorzystania przez osoby starsze i niepełnosprawne z pomocy ze strony rodziny wzrost ilości programów wspierających działania na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> rosnąca liczba osób starszych i niepełnosprawnych potrzebujących usług opiekuńczych niewystarczająca ilość grup i instytucji wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych nieodpowiadająca potrzebom osób starszych i niepełnosprawnych

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI

MOCNE STRONY

- podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego
- informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia
- poprawianie jakości obsługi klientów instytucji pomocy i integracji społecznej
- pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej
- przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej
- podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami kościołów

SŁABE STRONY

- ograniczone działania inicjujące wolontariat w gminie
- niewystarczająca ilość projektów społecznych realizowanych na terenie gminy w stosunku do kwestii społecznych

SZANSE

- dobrze wykwalifikowana kadra pomocy społecznej
- odpowiednia wiedza na temat problemów społecznych w gminie
- posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia
- odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej
- zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej

ZAGROŻENIA

- popadanie przez pracowników pomocy społecznej w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego
- nieodpowiednio finansowany system pomocy społecznej
- niska liczba wolontariuszy świadczących pomoc

12. Podsumowanie diagnozy

Diagnoza przeprowadzona w ramach Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obejmowała kilkanaście zagadnień. Jej wyniki posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej gminy na lata 2021-2028. Zostały one przedstawione w części programowej Strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych występujących w gminie. Działania te są wyznaczone w następujących obszarach:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom poprzez:

- wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy
- zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego
- wielowymiarowa pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym
- promowanie innowacji i przedsiębiorczości.

2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez:

- wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania
- pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju
- przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy a w szczególności rodzin z dziećmi.

3. Utrzymanie rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym poprzez:

- usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki
- ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.
- wykorzystanie potencjału wiedzy osób starszych
- zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia
- zapewnienie infrastruktury usług społecznych (DPS, mieszkania chronione)

4. Przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom i przemocy w rodzinie:

- wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie
- poprawienie efektywności systemu pomocy interdyscyplinarnej dla osób dotkniętych uzależnieniami i przemocą w rodzinie.

5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego poprzez:

- doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej

- wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego
- współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W części programowej Strategii zawierają się odpowiednio: misja i wizja gminy w kontekście rozwiązywania problemów społecznych oraz wyznaczone do realizacji na lata 2021 - 2028 cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań.

Dodatkowo w niniejszej części przedstawiono harmonogram wdrażania Strategii oraz działania na rzecz monitoringu i ewaluacji wdrażania Strategii.

1. Misja i wizja

Kluczowym elementem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest misja, będąca naczelnym celem polityki społecznej gminy Dębowa Kłoda, wokół której powinny koncentrować się działania różnych lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społecznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych gminy i jej mieszkańców.

Misja wyraża wartości, jakie należałoby w wyniku wdrażania Strategii osiągnąć. Natomiast wieloszczeblowy układ celów strategicznych określa ogólną orientację działań wspomagających rozwój (wybór drogi), kierunki rozwoju, dziedziny działań i zbiorcze zadania strategiczne określone mianem celów operacyjnych oraz szczegółowe zasady wspierania rozwoju. Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z wartości preferowanych przez tę dziedzinę: postępu społecznego, wzrostu warunków życia i wyrównywania szans i jest kontynuacją misji gminy z poprzedniej Strategii.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne gminy Dębowa Kłoda oraz rolę i znaczenie gminy w regionie, misję gminy w kontekście problematyki rozwiązywania problemów społecznych sformułowano następująco:

Skuteczna polityka społeczna zapewnia mieszkańcom Gminy Dębowa Kłoda bezpieczeństwo socjalne, kompleksową opiekę nad rodziną, wszechstronną

**pomoc dla dzieci i młodzieży, rehabilitację społeczną i zawodową oraz
umożliwia pełne, świadome uczestnictwo w życiu społecznym.**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Realizacja misji i związanych z nią celów strategicznych nie jest aktem jednorazowym, ale długotrwałym procesem strategicznym. Mieszkańcy gminy wraz z terytorium, które zamieszkują, tworzą wspólnotę zwaną samorządem terytorialnym.

Wizja organizacji stanowi pewne wyobrażenie tego, jak będzie ona wyglądała w przyszłości, jaką odegra rolę, jaką pozycję zajmie. Wytacza ogólny kierunek dla organizacji ale jest czymś dynamicznym, co może zmieniać się w czasie. Zawiera w sobie element marzycielski, jest wyzwaniem. Wizję gminy Dębowa Kłoda w perspektywie czasowej do 2028 roku sformułowano w sposób następujący:

**DĘBOWA KŁODA- GMINĄ BEZPIECZNĄ, PRZYJAZNĄ
ŚRODOWISKU, WSPIERAJĄCĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I
ZABEZPIECZAJĄCĄ POTRZEBY SWOICH MIESZKAŃCÓW**

Rolą władz gminy jest działanie na rzecz swojej wspólnoty samorządowej, tj. na rzecz jej mieszkańców. Dobro mieszkańców i służba im winna być głównym zamierzeniem każdego organu władzy samorządowej. Trudną rolą zarządzającego jest pogodzenie częstokroć rozbieżnych interesów mieszkańców gminy.

2. Cele oraz kierunki działań i harmonogram

Na podstawie dokonanej analizy SWOT i diagnozy obszarów problemowych wyróżniono następujące cele strategiczne, których osiągnięcie zaplanowano w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021- 2028:

- 1. Przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu na terenie gminy Dębowa Kłoda oraz zapobieganie ich skutkom w horyzoncie czasowym 2021-2028.**
- 2. Efektywne wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży w horyzoncie czasowym 2021-2028.**

3. Utrzymanie rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym w horyzoncie czasowym 2021-2028.

4. Przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom i przemocy w rodzinie na terenie gminy Dębowa Kłoda w horyzoncie 2021-2028.

5. Rozwój i promocja kapitału społecznego i ludzkiego w horyzoncie czasowym 2021-2028.

Określone w Strategii cele strategiczne i operacyjne wynikają z diagnozy potrzeb w zakresie polityki społecznej dokonanej na podstawie badania ankietowego mieszkańców gminy oraz wskaźników i statystyk dotyczących istotnych obszarów występowanie problemów społecznych.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu na terenie gminy Dębowa Kłoda oraz zapobieganie ich skutkom w horyzoncie czasowym 2021-2028.

CELE OPERACYJNE

1. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
3. Wielowymiarowa pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.
4. Promowanie innowacji i przedsiębiorczości

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi w tym w oparciu o kontrakt socjalny i programy aktywności lokalnej.
2. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową i rzeczową udzielaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
3. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
4. Opracowanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (min. EFS).

5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.
6. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 2

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych i realizację programów aktywności lokalnej.
3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
5. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z kościołem i związkami wyznaniowymi.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 3

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi wykluczeniem społecznym, w tym w oparciu o kontrakt socjalny i programy aktywności lokalnej.
2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i zapewnienie im dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego.
3. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 4

1. Promocja i informowanie o możliwości pozyskania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy dla pracodawców.
2. Realizacja projektów o potencjale innowacyjnym w obszarze problematyce społecznej

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągłe w okresie 2021-2028.

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Wójt Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

PARTNERZY

Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie, Organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy i integracji społecznej, inne ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, PCPR w Parczewie.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, Fundusz Pracy, inne programy, środki prywatne.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba osób bezrobotnych w gminie
- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych
- liczba dzieci z rodzin objętych pomocą społeczną objętych wsparciem
- liczba rodzin opuszczających system pomocy społecznej
- liczba projektów o potencjale innowacyjnym wdrożonych na terenie gminy

- liczba akcji informacyjno- promocyjnych dotyczących możliwości pozyskania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy dla pracodawców

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

CEL STRATEGICZNY NR 2

Efektywne wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży w horyzoncie czasowym 2021- 2028.

Szczegółowe działania w zakresie wspierania rodziny oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie zawierają gminne programy wspierania rodziny, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

CELE OPERACYJNE

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
3. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy a w szczególności rodzin z dziećmi

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1

1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
2. Promowanie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników socjalnych i

pracowników placówek oświatowych i asystentów rodziny

3. Zatrudnianie asystentów rodziny oraz ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.

4. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej przez powołane do tego instytucje

5. Zapewnienie rodzinom (w tym rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi) oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego) i terapii rodzinnej.

6. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w powiecie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła oraz związków wyznaniowych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 2

1. Podnoszenie, jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i zatrudnienie specjalistów oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i programy nauczania.
2. Rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (świetlice).
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, kół zainteresowań i udzielanie pomocy w nauce.
4. Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych (np. w formie bezpłatnych zajęć), przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe.
5. Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.
6. Wzbogacenie oferty dla dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy;
7. Rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego i zwiększenie jej bezpłatnej dostępności, organizowanie wypoczynku.
8. Rozszerzenie oferty pomocy specjalistycznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w zakresie rehabilitacji zdrowia.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 3

1. Realizacja programów z zakresu profilaktyki przeciwdziałania przestępczości w tym wśród nieletnich.
2. Działania profilaktyczne i prewencyjne.
3. Realizacja akcji i kampanii promujących postawy i zachowania przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców gminy.

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągłe w okresie 2021-2028

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Wójt Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Edukacyjne, Gminny Ośrodek Kultury, Policja

PARTNERZY

PFRON, NFZ, organizacje pozarządowe działające na rzecz wspierania rodzin, dzieci i młodzieży oraz w obszarze edukacji

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba rodzin wspierających,
- liczba rodzin objętych wsparciem systemu pomocy społecznej,
- liczba nowopowstałych mieszkań chronionych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba placówek oświatowych, świetlic socjoterapeutycznych oraz liczba dzieci i młodzieży objętych w ich ramach opieką,
- liczba uczniów szczególnie uzdolnionych objętych stypendium naukowym
- liczba projektów skierowanych do dzieci i młodzieży w zakresie alternatywnych form spędzania czasu wolnego
- ilość uczniów biorących udział w olimpiadach na szczeblu powiatowym i wojewódzkim
- liczba programów z zakresu profilaktyki przeciwdziałania przestępczości
- liczba akcji i kampanii promujących postawy i zachowania przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

CEL STRATEGICZNY NR 3

Utrzymanie rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym w horyzoncie czasowym 2021- 2028.

CELE OPERACYJNE

1. Aktywizowanie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki oraz wykorzystanie potencjału wiedzy osób starszych.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w gminie Dębowa Kłoda.

3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym zgodnie z przepisami obowiązującego prawa.
3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, opiekę zdrowotną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem
4. Tworzenie dziennych domów pomocy społecznej oraz mieszkań chronionych
5. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek, podjęcie działań w kierunku zwiększania ilości i wspierania klubów seniora.
6. Zwiększenie dostępu osób starszych do informacji o możliwych formach wsparcia.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych oraz z kościołem w opracowaniu wspólnych obszarów działania.
8. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 2

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi.
3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych będących w wieku aktywności zawodowej.
4. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
4. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o prawach i uprawnieniach, m.in. poprzez wykorzystanie sieci Internet.
6. Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację
7. Zwiększanie dostępności wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
8. Inicjowanie współpracy w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób

niepełnosprawnych.

10. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby niepełnosprawne w codziennym życiu.

11. Stwarzanie możliwości udziału w działaniach kulturalnych i rozwijania swoich pasji przez osoby niepełnosprawne.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 3

1. Realizacja programów z zakresu profilaktyki i ochrony zdrowia.

2. Promocja zdrowego i aktywnego trybu życia poprzez akcje i kampanie informacyjne.

3. Czynne uczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach dotyczących profilaktyki i ochrony zdrowia.

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągłe w okresie 2021-2028

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Wójt Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki ochrony zdrowia.

PARTNERZY

Organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy i integracji społecznej i zdrowia, PFRON, Powiatowy Urząd Pracy

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, Fundusz Pracy, inne programy, organizacje pozarządowe, fundusze PFRON.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób korzystających z klubu seniora,

- liczba nowopowstałych i istniejących objętych wsparciem klubów seniora
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba projektów skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych
- liczba programów profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia
- liczba kampanii prozdrowotnych
- liczba utworzonych domów pomocy społecznej (dziennych/ całodobowych)
- liczba utworzonych mieszkań chronionych

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

CEL STRATEGICZNY NR 4

Przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom i przemocy w rodzinie na terenie gminy Dębowa Kłoda w horyzoncie czasowym 2021- 2028.

CELE OPERACYJNE

1. Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.
2. Stworzenie systemu pomocy interdyscyplinarnej dla osób dotkniętych uzależnieniami i przemocą w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1- 2

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemem uzależnień i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.
3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie
6. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych

problemem uzależnień i przemocy w rodzinie.

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągłe w okresie 2021-2028.

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Wójt Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Policja.

PARTNERZY

NZOZ, organizacje pozarządowe, PARPA, Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna, szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej
- liczba osób objętych oddziaływaniem ZI
- liczba założonych i prowadzonych Niebieskich Kart
- liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na przemoc
- liczba osób uzależnionych od alkoholu stosujących przemoc które skorzystały z pomocy terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu
- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie skierowanych na badania biegłych sądowych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

CEL STRATEGICZNY NR 5

Rozwój i promocja kapitału społecznego i ludzkiego w horyzoncie czasowym 2021- 2028.

CELE OPERACYJNE

1. Doskonalenie kadr instytucji i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Aktywizacja społeczności lokalnej.
3. Promocja i rozwój przedsiębiorczości społecznej (ekonomii społecznej).

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1

1. Kontynuowanie działania w zakresie ustawicznego kształcenia kadr.
2. Zatrudnianie asystentów rodziny.
3. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w powiecie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu, jakości świadczonej pomocy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 2

1. Kontynuowanie realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Inicjowanie działalności nowych organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej.
3. Realizacja działań i projektów na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej.
4. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych

oraz wspieranie inicjatyw społecznych.

5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 3

1. Organizacja kampanii promocyjno- informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej.

2. Propagowanie idei przedsiębiorczości społecznej wśród mieszkańców gminy.

3. Realizacji projektów z zakresu ekonomii społecznej na terenie gminy.

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągłe w okresie 2021-2028

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Wójt Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

PARTNERZY

ROPS w Lublinie, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, instytucje wspierania otoczenia sektora ekonomii społecznej.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba organizacji pozarządowych nowopowstałych na terenie gminy
- liczba kampanii promocyjno- informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

3. Ramy finansowe

Każdy podmiot z terenu gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Dębowa Kłoda
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus,
- środki PFRON
- środki NFZ
- inne środki: granty, dotacje, sponsoring.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie Dębowa Kłoda przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2017-2019 opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019 przy uwzględnieniu ryzyk finansowych- zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Dla przygotowania niniejszej projekcji, w modułach przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w gminie.

Model zawiera następujące moduły, w których szacowana jest wielkość :

- 851 Ochrona Zdrowia
- 852 Pomoc społeczna
- 853 Pozostałe zdania w zakresie polityki społecznej
- 855 Rodzina

Tabela 21. Prognoza finansowa w zakresie polityki społecznej gminy Dębowa Kłoda

Lp.	Rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki społecznej
1	2022	5.460.000,00
2	2023	4.000.000,00
3	2024	4.100.000,00
4	2025	4.300.000,00
5	2026	4.330.000,00
6	2027	4.360.000,00
7	2028	4.400.000,00

Źródło: Dane własne gminy

4. Monitoring i ewaluacja wdrażania strategii

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021 - 2028 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok. Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Metody jakie zostaną wykorzystane do monitoringu i ewaluacji Strategii to:

gromadzenie danych	✓
badania ankietowe	✓
analiza danych statystycznych	✓
analiza porównawcza	✓

obserwacje i wywiady

5. Konsultacje społeczne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021 – 2028 poddana została konsultacjom społecznym, które pozwoliły na zbudowanie wzajemnego zaufania i zrozumienia przy realizacji działań wynikających ze Strategii. Zachowana została zasada partnerstwa, która wyraża się w przyznaniu równego prawa do wyrażenia głosu i zaprezentowania opinii dotyczących celów i działań określonych w projekcie Strategii. Naszym celem było zebranie możliwie szerokiego i reprezentatywnego spektrum opinii na temat projektu.

Autorzy Strategii przy jej konsultacji przyjęli klasyczny model drabiny partycypacji zgodnie z którym odbywała się ona na trzech poziomach tj.:

- informowanie– poinformowanie społeczności lokalnej o działaniach i zamierzeniach w związku z tworzeniem nowego dokumentu strategicznego
- konsultowanie– na tym poziomie władze publiczne przed podjęciem decyzji zasięgają opinii społeczeństwa. Ich stanowisko konfrontowane jest z opinią publiczną i może pod jej wpływem ulec modyfikacji
- współdecydowanie– zaproszenie przedstawicieli różnych grup społecznych do wspólnego podejmowania decyzji. Założeniem tego modelu jest partnerskie wypracowanie wspólnego stanowiska.

W ramach procesu uspołecznienia Strategii odbyły się warsztaty robocze z udziałem społeczności lokalnej i przedstawicieli różnych grup społecznych z terenu gminy przy których udziale dokonano diagnozy problemów społecznych, zrobiono analizę SWOT, określono misję i wizję dla gminy oraz wyznaczono cele, działania i harmonogram a także wskaźniki podlegające monitorowaniu i ewaluacji. Ponadto po opracowaniu projektu Strategii odbyły się konsultacje społeczne dla mieszkańców gminy Dębowa Kłoda .

6. Prognoza zmian

W świetle przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gmina Dębowa Kłoda przedstawia się jako społeczność ze znacznym potencjałem rozwojowym. Zasoby gospodarcze, czyste środowisko naturalne, kapitał społeczny stwarzają dobre warunki do życia oraz rozwoju zarówno w perspektywie pojedynczego mieszkańca, jak i całej społeczności lokalnej. Gmina nie funkcjonuje jednak w próżni, jest bowiem silnie zależna od

uwarunkowań zewnętrznych na które często nie ma wpływu bądź ten wpływ jest ograniczony. Czynniki te powodują, że w najbliższych latach przed gminą Dębowa Kłoda będą pojawiać się wyzwania, a zmierzenie się z nimi będzie wymagało uwzględnienia, wynikających z diagnozy, strategicznych uwarunkowań rozwoju społecznego oraz prognozy zmian w zakresie objętym Strategią.

Społeczność gminy Dębowa Kłoda wykazuje cechy starzenia się – obecnie około 24,8% jej mieszkańców to osoby w poprodukcyjnym okresie życia, a kierunki i dynamika zmian wskaźników obciążenia demograficznego pozwalają prognozować intensyfikację zjawiska starzenia się społeczeństwa w najbliższych latach. Jest to tendencja coraz bardziej widoczna w krajach rozwiniętych, w tym także w Polsce. I choć proces starzenia się i starość są wpisane w koło życia, to jednak rozwój cywilizacyjny, wydłużanie czasu trwania życia oraz coraz wyższa jego jakość będą powodować wzrost liczby osób w wieku powyżej 60 roku życia. Jeżeli nie pójdzie za nim znaczny wzrost liczby dzieci, głównie ze względu na to, że decyzje o posiadaniu potomstwa podejmowane są obecnie coraz później, a dominującym modelem rodziny staje się model rodzice plus jedno dziecko to w strukturze społeczeństwa coraz większy odsetek będą stanowić ludzie starsi. Postępowanie zjawiska starzenia się społeczeństwa będzie w przyszłości wpływać na kierunki rozwoju gminy, a także strukturę jego budżetu. Ze względu na wchodzenie coraz większej liczby osób w wiek emerytalny, wpływy do budżetu będą się zmniejszać, natomiast rosnąć będą potrzeby w sferze pomocy społecznej i opieki zdrowotnej. Istotne będzie zatem m.in. funkcjonowanie i dostosowywanie do potrzeb społecznych, instytucjonalnego i organizacyjnego systemu wsparcia osób starszych i o ograniczonej sprawności, a także zwiększanie dostępności form i usług sprzyjających wzrostowi ich aktywności społecznej oraz zawodowej.

Jednym z priorytetowych obszarów lokalnej polityki społecznej w najbliższych latach będzie zdrowie. Należy wobec tego zadbać z jednej strony o systematyczne zwiększanie dostępu do ochrony zdrowia, a także rozwijanie usług opiekuńczych i instytucjonalnych form wsparcia, a z drugiej o efektywne oddziaływanie na poziomie świadomości społeczeństwa i profilaktyki zdrowotnej. Działania w zakresie promocji zdrowia powinny wyposażać ludzi w kompetencje umożliwiające im zwiększanie potencjału zdrowia.

W świetle statystyk pomocy społecznej, do dominujących problemów na terenie gminy – Gmina Dębowa Kłoda należy zaliczyć ubóstwo, bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność, potrzebę ochrony macierzyństwa, alkoholizm i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Przewycięzanie tych problemów jest trudne, ponieważ najczęściej mają utrwalony charakter. Znacząca liczba rodzin dotkniętych chorobą i niepełnosprawnością prawdopodobnie będzie stale korzystać z tego tytułu z pomocy

społecznej, jednak może też stanowić powód do zaplanowania kompleksowych działań w zakresie promocji i ochrony zdrowia.

Jednym z dominujących problemów jest też alkoholizm i narkomania, a jego powagę potwierdzają statystyki różnych instytucji. Oba rodzaje uzależnień są niebezpieczne ze względu na ich wpływ na zdrowie fizyczne, a także na funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne osób oraz rodzin. Niejednokrotnie prowadzą nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Szczególnym wsparciem należy obejmować rodziny z dziećmi, w tym wielodzietne, niepełne, borykające się z trudnościami codziennego życia i dysfunkcjami, takimi jak przemoc czy uzależnienia. Program „Rodzina 500 plus” przyczynił się do zmniejszenia skali ich ubóstwa, jednak trzeba wspierać je w innych obszarach, w tym przede wszystkim kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prawidłowych wzorców i relacji w rodzinie, rozwoju dzieci i młodzieży, aktywności i integracji społecznej rodzin czy przezwyciężania trudności życiowych.

Sprostaniu wyzwaniom lokalnej polityki społecznej będzie sprzyjać duży potencjał usług społecznych świadczonych w gminie, w tym w zakresie edukacji, kultury, sportu, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Istotne jest to, aby ich rodzaj i zakres stanowił odpowiedź na istniejące oraz prognozowane potrzeby. Ważna jest także współpraca międzyinstytucjonalna, która umożliwi podejmowanie wielowymiarowych działań w zakresie nie tylko diagnozowania i rozwiązywania problemów społecznych, ale przede wszystkim kreowania dobrej jakości życia mieszkańców. Dostępność usług społecznych może być zwiększona poprzez aktywność organizacji pozarządowych, dlatego ważne jest kreowanie warunków do ich rozwoju, a także angażowania się obywateli we współdecydowanie w sprawach lokalnych oraz sprawna wymiana informacji pomiędzy władzą i mieszkańcami.

Efektywne rozwiązywanie problemów społecznych może wymagać podejmowania działań zapobiegawczych, służących wczesnemu wykrywaniu objawów dysfunkcji; edukacji i informowaniu społeczeństwa w zakresie m.in. zagrożeń społecznych i możliwości ich zapobiegania i likwidowania, a także pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców. Działania te powinny iść w parze ze zrównoważonym rozwojem gminy, uwzględniającym, obok kierunków gospodarczych nastawionych na wzrost liczby miejsc pracy oraz atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną, również kierunki wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego. Jeżeli te warunki będą spełnione, to w najbliższych latach w zakresie objętym strategią można prognozować, że wizja rozwoju społecznego gminy określona w niniejszym dokumencie zostanie zrealizowana. Zagrożenie może natomiast

stanowiąc nieprzewidywalną obecnie sytuacją epidemiologiczną związaną z pandemią wirusa SARS-CoV-2 w Polsce i na świecie. Trudno obecnie określić, jakie przyniesie skutki w perspektywie długoterminowej, natomiast według wstępnych prognoz efektem zamrożenia gospodarki i izolacji społecznej w 2020 i na początku 2021 roku, może być w najbliższych latach kryzys gospodarczy, rosnące bezrobocie oraz pogłębiające się problemy psychiczne społeczeństwa i dysfunkcje rodzin.

V. UWAGI KOŃCOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021 – 2028 jest kontynuacją realizacji Strategii na lata 2008- 2020. Stanowi jednak bardziej kompleksową analizę sytuacji gminy Dębowa Kłoda w aspekcie polityki społecznej.

Organizacja systemu pomocy społecznej w gminie jest dostosowana do potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Cele szczegółowe i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia rozwiązywania problemów społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Zapisy zawarte w strategii realizowane będą zgodnie z wymienionymi działaniami i w zależności od pozyskanych środków finansowych. Strategia jest dokumentem otwartym. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy i wymogami prawa oraz sytuacjami związanymi z trwającą pandemią koronawirusa. Zgodnie z celem głównym niniejszej strategii, jej realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców gminy Dębowa Kłoda, ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Koordynatorem Strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów Strategii.

VI.SPIS RYCIN I TABEL

Spis Rycin

Ryc. 1 Gmina Dębowa Kłoda na tle powiatu parczewskiego

Ryc. 2 Gmina Dębowa Kłoda

Ryc. 3. Biologiczne grupy wieku gmina Dębowa Kłoda

Spis Wykresów

Wykres 1. Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Dębowa Kłoda

Wykres 2. Ludność według płci i grup wieku w 2020 roku w Gminie Dębowa Kłoda

Wykres 3. Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Dębowa Kłoda w latach 2004-2020

Wykres 4. Poziom wykształcenia w gminie Dębowa Kłoda w 2011 roku

Wykres 5. Uczniowie i absolwencie szkół podstawowych w gminie Dębowa Kłoda w latach 2008-2018.

Wykres 6. Imprezy organizowane przez domy kultury w 2020 roku

Wykres 7. Wypadki drogowe w gminie Dębowa Kłoda w latach 2010-2020

Wykres 8. Wykrywalność sprawców przestępstw w latach 2012-2020

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2020

Tabela2. Struktura ludności w Gminie Dębowa Kłoda na koniec 2020 roku.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2020-2021

Tabela 4. Ruch migracyjny ludności gminy w 2020 roku

Tabela 5. Bezrobotni w Gminie Dębowa Kłoda według płci w latach 2019-2021

Tabela 6. Stopa bezrobocia w gminie, powiecie, województwie i w kraju w roku 2020

Tabela 7. Struktura bezrobocia w gminie w III kwartale 2021 roku

Tabela 8. Liczbę osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w latach 2018-2020

Tabela 9. Edukacja w Gminie Dębowa Kłoda

Tabela 10. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2020 r.

Tabela 11. Wykaz placówek służby zdrowia zapewniających podstawową opiekę zdrowotną

Tabela 12. Dane dotyczące przestępczości na terenie gminy Dębowa Kłoda

Tabela 13. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2017-2019

Tabela 14. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Dębowa Kłoda w latach 2017-2019

Tabela 15. Ilość osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność w gminie Dębowa Kłoda w latach 2017-2019 roku

Tabela 16. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Tabela 17. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie Dębowa Kłoda

Tabela 18. Wykaz działalności zespołu interdyscyplinarnego w gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2020

Tabela 19. Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za lata 2018-2020

Tabela nr 20. Wykaz stowarzyszeń prowadzących działalność na terenie gminy Dębowa Kłoda

Tabela 21. Prognoza finansowa w zakresie polityki społecznej gminy Dębowa Kłoda

